

วงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา

สิงหาคม 2560

วงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา

สิงหาคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยดุริยางควิทยา

สิงหาคม 2560

เอกพล พวงเพชร. (2560). *วงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไลย์ อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรี*. วิทยาลัยการศึกษาศรีนครินทร์ ศป.ม. (มานุษยวิทยาราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย). กรุงเทพฯ : ภัณฑิลาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท : รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วสุทธิแพทย์

การศึกษาวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์วัดไลย์ อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรีครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาประวัติความเป็นมาและลักษณะเฉพาะของวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา พบว่า ประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์วัดไลย์หรือประเพณีชักพระวัดไลย์แต่เดิมเป็นประเพณีทางน้ำซึ่งจัดในช่วงแรม 5 ค่ำ เดือน 11 เนื่องจากมีการสร้างเขื่อนเจ้าพระยา ที่จังหวัดชัยนาททำให้ประเพณีทางน้ำล้นเล็กลงไปเมื่อปี พ.ศ. 2507 และเปลี่ยนมาเป็นประเพณีทางบกซึ่งจัดในช่วงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 โดยการอัญเชิญรูปหล่อพระศรีอารียเมตไตรย์ประดิษฐานบนตะเสาชนิดไม่มีล้อและมีการแห่ไปกลับจากวัดไลย์ไปจนถึงวัดท้องคุ้งรวมระยะทางไปกลับ 14 กิโลเมตรทั้งนี้ยังพบว่าวงดนตรีที่ใช้บรรเลงในประเพณีเป็นวงประเภทแถววงชาวบ้านที่มีรูปแบบและทางเพลงเป็นเอกลักษณ์ของตนเองมีชื่อคณะว่านพดลบันเท็งโดยมีนายพดล แสงคล้าย เป็นหัวหน้าคณะมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 15 คนและมีเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพหลากหลายชนิด แบ่งการบรรเลงออกเป็น 2 ช่วงคือบรรเลงในรูปแบบการแห่จากวัดไลย์ไปวัดท้องคุ้ง และแห่วนรอบวิหารพระศรีอารียเมตไตรย์จำนวน 3 รอบบทเพลงที่ใช้บรรเลงเป็นเพลงตามสมัยนิยมเน้นจังหวะสนุกสนานจากผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยพบว่าประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์เป็นประเพณีที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและมีดนตรีประกอบพิธีแห่ ซึ่งเห็นว่าดนตรีมีอิทธิพลต่อประเพณีเป็นส่วนสำคัญที่เติมเต็มให้ประเพณีนั้นสมบูรณ์

MUSIC BAND IN MAITREYA BUDDHA FESTIVAL PARADE, WAT LAI,
THAWUNG DISTRICT, LOPBURI PROVINCE.

Present in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Fine Arts degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

August 2017

Akekapon Puangpet. (2017). *Music Band in Maitreya Buddha Festival Parade, Wat Lai, Thawung District, Lopburi Province*. Master Thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Dr. Manop Wisuttiapat.

The purpose of studying music bands in the Maitreya Buddha Festival Parade at Lai Temple, Thawung District of the Lopburi Province is to learn the history and the characteristics of music bands in the parade. The method used was descriptive research. The results reveal that the Maitreya Buddha Festival Parade or *Chuck Pra* Festival was originally a watercourse parade, held on fifth day of the waning moon of the eleventh lunar month. However, But due to the creation of the Chao Praya dam in B.E. 2507 (1964), the Maitreya Buddha watercourse parade was canceled and changed to land parade and set up on the fourteenth day of the waxing moon of the sixth lunar month by installing a Maitreya Buddha statue to the altar called "*Takhe*", or no wheel, to parade in a round trip from Lai Temple to Thong Kung Temple, a total of fourteen kilometers. It was found that the music band used in the parade included local brass bands with their own patterns and musical characteristics. The band named Noppadon Buntuenga and Mr. Noppadon Sangkloy as the owners, fifteen members, and many high quality musical instruments. The music playing was separated in two sections, firstly is playing in the parade from Lai Temple to Thong Kung Temple and second, playing in the parade with three rounds around the cathedral. The band uses contemporary popular songs, with a fun upbeat feeling. From the results, it was found that the Maitreya Buddha Festival Parade was held from the past until now and having the music to play along with, emphasizes that music is the biggest influence on the festival, the most important aspect required by the festival to be complete.

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

วงดนตรีในประเพณีแห่งพระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ อำเภอนาทม จังหวัดดงพญา

ของ

เอกพล พ่วงเพชร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาช่วยเหลือและสนับสนุนจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และจะเก็บไว้ในความทรงจำตลอดไป โดยขอกราบขอบพระคุณดังรายนามต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กวี ศิริโกคาภิรมย์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่มอบทุนการศึกษาและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ส่งเสริมให้มีความผลักดันในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยในทุกขั้นตอนและเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตโดยใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและทุ่มเทให้กับศิษย์อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจี ศรีสมบัติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์ ที่เสียสละเวลาในการสอบปากเปล่าและตรวจสอบให้คำแนะนำในบริบทเนื้อหาของปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สาขาวิชาดนตรีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีทุกท่าน ตลอดจนเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ครู-อาจารย์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่คอยให้กำลังใจและให้คำแนะนำ ขอขอบคุณพี่น้องมานุษยดุริยางควิทยาทุกคน ที่คอยช่วยเหลือและร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการวัดไผ่และแตรวงคณะนพดลบันเทิงที่ให้ความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลทางดนตรีและพิธีกรรมทางประเพณีที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวฟ่วงเพชร ที่คอยให้กำลังใจมาโดยตลอด รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณนายโอฬาร มีแสง บุคคลผู้มีพระคุณยิ่งต่อผู้วิจัยที่คอยสนับสนุนและช่วยเหลือ ตลอดจนเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนจนทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยจะจดจำความรักและความเมตตาที่ไว้ตลอดไป

และสุดท้ายขอกราบรำลึกถึง รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ ครูผู้มีแต่ให้ผู้วิจัยจะขอก้าวตามทุกคำสอน และจะจดจำครูไว้ในดวงใจมิรู้ลืม ตลอดกาล

ขอบุญกุศลจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จงส่งผลแด่ผู้ที่กล่าวมาข้างต้นและผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการทำปริญญาานิพนธ์ที่ไม่ได้กล่าวนามมานี้ ประสบแต่ความสุข ความเจริญ แข็งแรงทั้งสุขภาพกายและใจคิดสิ่งใดขอให้ประสบความสำเร็จทุกประการ

เอกพล ฟ่วงเพชร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณี.....	7
เอกสารและตำราวิชาการ.....	8
ตรวจชาวบ้านกับประเพณี.....	8
วัฒนธรรม (Culture).....	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	17
การศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลแหล่งข้อมูลศึกษาและบุคคลข้อมูล.....	17
การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม.....	17
อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	18
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	18
การนำเสนอข้อมูล.....	18
4 ผลการศึกษา.....	19
ศึกษาประวัติความเป็นมาประเพณีแห่งพระศรีอริยเมตไตรย์.....	19
ประวัติวัดไผ่.....	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ประวัติความเป็นมาพระศรีอริยเมตไตรย์วัดไผ่.....•.....	27
ลำดับชั้นตอนพิธีแห่.....	28
กำหนดการแห่พระศรีอริยเมตไตรย์.....	29
ศึกษาวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอริยเมตไตรย์.....	42
ประวัติของวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอริยเมตไตรย์.....	43
สภาพทั่วไปของแตรวงคณะนพดลบันเทิง.....	46
นักดนตรี.....	46
เครื่องดนตรี.....	58
พิธีกรรมก่อนการบรรเลง.....	59
การสืบทอด.....	60
บทบาทหน้าที่ของวงดนตรี.....	61
บทเพลงที่ใช้.....	62
เพลงกันตรึม.....	64
เพลงกำนันกำโน.....	65
เพลงกินตับ.....	66
เพลงขอใจเธอแลกเบอร์โทร.....	68
เพลงขอบคุณแฟนเพลง.....	70
เพลงขี้เก้งอย่าลืมเกวียน.....	71
เพลงคนดังลืมหลังควาย.....	72
เพลงคนหัวล้าน.....	73
เพลงคลื่นกระทบฝั่ง.....	74
เพลงคอยนวลที่สวนลำไย.....	75
เพลงคันทู.....	76
เพลงค้างคาวกินกล้วย.....	78
เพลงคาถาขอใจ.....	79

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
เพลงจดหมายจากแนวหน้า.....	80
เพลงจ๊กก๊กกับต๊กโต.....	81
เพลงจ๋างมันเตี้อะ.....	83
เพลงฉันทนาที่รัก.....	85
เพลงชมทุ่ง.....	86
เพลงชวนน้องแต่งงาน.....	87
เพลงแต่งงานกันเถอะ.....	88
เพลงทำบุญร่วมชาติ.....	90
เพลงบ้านนาสัญญารัก.....	91
เพลงปลูกแม่ครัว.....	93
เพลงปู่ไข่ไก่หลง.....	94
เพลงปู่นาขาเก.....	95
เพลงผมรักเมืองไทย.....	97
เพลงผู้ชายในฝัน.....	101
เพลงเฝ้าคอย.....	102
เพลงพวงมะนาว.....	103
เพลงระยองฮี.....	104
เพลงรักกับพี่ดีแน่.....	106
เพลงรักข้ามคลอง.....	107
เพลงรำวง.....	108
เพลงรำวง.....	109
เพลงรำวงดาวพระศุกร์.....	110
เพลงรำเตี้ย.....	111
เพลงวอนลมฝากรัก.....	112
เพลงสกัดดาวยั่ว.....	113

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
เพลงสัญญาเมื่อสายัณห์.....	114
เพลงสาวเพชรบุรี.....	115
เพลงสำรวจลิ้มคำ.....	116
เพลงสินสอดโรลแบ็ค.....	117
เพลงสุดท้ายที่กรุงเทพฯ.....	118
เพลงหนูไม่รู้.....	119
เพลงแหวนรัก.....	120
เพลงอนิจจาทิ้งเจอร์.....	121
เพลงอย่ามือบอน.....	122
เพลงอะไรจะเกิดให้มันเกิด.....	123
เพลงเอาผ้าไปเผา.....	124
เพลงสาวบางโพ.....	125
เพลงเจ้าภาพจงเจริญ.....	126
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	128
สรุปผลดังหัวข้อต่อไปนี้.....	129
ประวัติความเป็นมาของประเพณี.....	129
ประวัติวัด.....	129
ประวัติความเป็นมาพระศรีอริยเมตไตรย์.....	129
ลำดับขั้นตอนพิธีแห่.....	130
ประวัติของวงดนตรี.....	130
ศึกษาสภาพทั่วไปของวงดนตรี.....	130
บทบาทหน้าที่ของวงดนตรี.....	131
บทเพลงที่ใช้.....	131
อภิปรายผล.....	132
ข้อเสนอแนะ.....	132

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	133
ภาคผนวก.....	136
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	148

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และ อาชีพหลักของนักดนตรีคณะนวดลบันเทิง.....	57
2 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของตำรวจคณะนวดลบันเทิง.....	58

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 จิตรกรรมฝาผนังในวิหารพระศรีอารียเมตไตรย์.....	20
2 แผนที่วัดไถย์.....	22
3 ชุมประตู่ทางเข้าวัดไถย์.....	22
4 บริเวณวัดไถย์.....	23
5 พระวิหารเก่าห้อง.....	23
6 พระประธานในพระวิหารเก่าห้อง.....	24
7 ภาพปูนปั้นเรื่องทศชาติและปฐมสมโพธิ.....	24
8 พิพิธภัณฑวัดไถย์.....	25
9 พระศรีอารียเมตไตรย์.....	26
10 แสดงเส้นทางขบวนแห่พระศรีอารียเมตไตรย์.....	29
11 พระศรีอารียเมตไตรย์ประดิษฐานบนตะเสาชนิดไม่มีล้อ.....	31
12 พระจุลหรือแผ่นปิดศีรษะทองคำของพระพุทธรูปพระศรีอารียเมตไตรย์.....	31
13 นายภานุ แย้มศรี (ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี) สรงน้ำพระศรีอารียเมตไตรย์.....	32
14 การจุดลากตะเสา.....	33
15 ชาวบ้านชักลากตะเสาด้วยการจับมือเรียงต่อกัน.....	33
16 การโบกธงสัญลักษณ์ในการหยุดขบวนและเคลื่อนขบวน.....	34
17 บรรยากาศประเพณีชักพระบริเวณตลาดท่าไชลง.....	34
18 บรรยากาศโรงงาน ทีมงาน ส.สวยคนมันไก่.....	35
19 ชาวบ้านนำขนมทองหยอด ข้าวเหนียวสังขยา จัดเลี้ยงผู้ร่วมงาน.....	35
20 แตรวงคณะนพดลบันเทิง.....	36
21 รถแห่ของคณะกรรมการจัดงานวัดไถย์.....	37
22 รถแห่ของเทศบาลท่าไชลง.....	37
23 วงดนตรีลีล็คโทนคณะฟ้ารุ่งโรจน์ (จัดหาแสดงโดยโรงงานธารน้ำใจ).....	38
24 วงดนตรีคณะอินทนนท์มีวสิศ จังหวัดสิงห์บุรี.....	38
25 การรำแสดงถวาย.....	39
26 ชาวบ้านทำการสรงน้ำขอพรพระศรีอารียเมตไตรย์ (สนามโรงเรียนวัดห้องคู้ง).....	40
27 ขบวนเตรียมเลี้ยงเข้าชุมประตู่วัดห้องคู้ง.....	40

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
28 ทำการสวมพระจุลไฉไลเตรียมแหวนรอบวิหาร.....	41
29 บรรยากาศการแห่รอบวิหาร.....	41
30 พระศรีอารียเมตไตรย์ประดิษฐานภายในวิหาร.....	42
31 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงคณะนพดลบันเทิง.....	44
32 วงดนตรีคณะนพดลบันเทิง.....	
33 นายนพดล แสงคล้าย.....	47
34 นายจิตตพนธ์ แสงคล้าย.....	47
35 นายประสิทธิ์ แสงคล้าย.....	48
36 นายพรเทพ จานปัญญา.....	49
37 จำสับเอกมานิต มั่นศักดิ์.....	49
38 นายบันเทิง ขำวารี.....	50
39 นายสุเทพ หมั่นนทา.....	50
40 นายประภัสสร สิงห์พันธุ์.....	51
41 นายสันติ บางน้อย.....	52
42 นายสุลักษณ์ ทาทองดี.....	53
43 นายนพดล ศิริคด.....	53
44 นายภาคินัย นกจั่น.....	54
45 นายจิริศักดิ์ แก้วนาค.....	55
46 เด็กหญิงวรรณวิสา โสดา.....	55
47 นายณัฐพล พูนประพันธ์.....	56
48 นายนพดล แสงคล้าย หัวหน้าวงและผู้จัดการแตรวงคณะนพดลบันเทิง.....	60

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเพณีคือระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบกันมา ถ้าคนใดในสังคมนั้น ๆ ผ่าฝืนมักถูกตำหนิจากสังคม ลักษณะประเพณีในสังคมระดับประเทศชาติ มีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกัน และมีผิดแปลกกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่น แต่โดยมากย่อมมีจุดประสงค์ และวิธีการปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีเฉพาะส่วนปลีกย่อยที่เสริมเติมแต่งหรือตัดทอนไปในแต่ละท้องถิ่น สำหรับประเพณีไทยมักมีความเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อในพระพุทธศาสนาและพราหมณ์มาแต่โบราณสิ่งหนึ่งที่อยู่กับประเพณีคือดนตรี เป็นศิลปะแห่งเสียงที่มนุษย์ชาติได้บรรจงสร้างสรรคขึ้นไว้ นับตั้งแต่ที่มนุษย์ได้ยินเสียงจากธรรมชาติและพยายามลอกเลียนเสียง จนกระทั่งสร้างเสียงดนตรีขึ้น เสียงดนตรีอยู่กับมนุษย์มาโดยตลอดไม่ว่าชนชาติใด ภาษาใด หรือความเชื่อทางศาสนาใด ดนตรีสามารถเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ อันแสดงถึงความเจริญทางจิตใจและอารยะธรรมของมนุษย์ชนชาติต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เมื่อมนุษย์อาศัยอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อมนุษย์ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความผาสุกความมั่นคง และความปลอดภัยต่อตนเอง และกลุ่มชนสมาชิกในสังคมจึงต้องมีการประกอบพิธีกรรมบวงสรวง การเช่นสังเวศ ดนตรีจะเป็นส่วนร่วมในพิธีกรรมดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสงบสุขในวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ จะเห็นว่าดนตรีมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน

สังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญของความเป็นมนุษย์ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้งสิ่งที่แยกสังคมหนึ่งว่าแตกต่างจากสังคมหนึ่งก็คือ วัฒนธรรม วัฒนธรรมเกิดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมและจิตใจมนุษย์ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยประสาน และผูกมัดคนไว้ในสังคมเดียวกันเป็นสิ่งที่ช่วยให้สังคมคงอยู่ เพราะเป็นการส่งเสริมสร้างความผูกพันทางจิตใจของคนหลายคนเข้าไว้ด้วยกัน(อมรา พงศาพิชญ์. 2534: 25)

นอกจากศึกษาวัฒนธรรมแล้ว ยังต้องมีการศึกษาวัฒนธรรมอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย เช่น พิธีกรรมและประเพณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ในพิธีกรรมและประเพณีนั้นต่างก็ประกอบไปด้วยบทเพลงพิธีการ และสิ่งประกอบอย่างอื่น ๆ ที่อยู่ในค่านิยมของชนกลุ่มนั้นๆ (กาญจนา อินทรสุนานนท์. 2536: 52)

ดนตรีเป็นศิลปะที่มีอยู่ทุกชาติทุกภาษาในสมัยโบราณคนปายังรู้จักการร้องรำทำเพลงเพื่อเป็นเครื่องพักผ่อนหย่อนใจ หลังจากที่ต่อมารักทำมาหาเลี้ยงชีพแทบจะกล่าวได้ว่าดนตรีเกิดขึ้นพร้อมกับมนุษย์ สำหรับชีวิตคนไทยในอดีตตั้งแต่เกิดจนตายเป็นชีวิตที่เต็มไปด้วยดนตรีนาฏศิลป์ เพราะคนไทยมีนิสัยรักความสงบชอบอิสระเสรี รักความสนุกสนานเบิกบานใจไม่ชอบทำศึกสงคราม นาฏศิลป์

และดนตรีจึงเป็นศิลปะคู่บ้านคู่เมืองเมื่อยามบ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข ประชาชนก็รื่นเริงบันเทิงใจขับลำนำทำเพลงบรรเลงดนตรีอย่างสนุกสนาน แม้ในยามศึกสงครามนาฏศิลป์และดนตรีก็เป็นเครื่องกล่อมในการบำรุงขวัญทหาร ดนตรีจึงเป็นชีวิตจิตใจของประชาชนชาวไทย นับจากพระเจ้าแผ่นดินลงมาถึงราษฎร (สุนนมาลย์ นิมนต์พันธ์ 2524: 10)

ดนตรีมีความสัมพันธ์กับมนุษย์และสังคมดนตรีเป็นผลผลิตของพฤติกรรมในด้านความนึกคิดและการสร้างสรรค์ของมนุษย์ แต่พฤติกรรมที่ทำให้เกิดดนตรีขึ้นมานั้นก็เป็นสิ่งที่ตั้งงาม เนื่องจากแนวคิดที่เกิดมาจากสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมในสังคมที่มนุษย์ดำรงอยู่ การศึกษาและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับดนตรีจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ ในมิติของเวลาและสถานที่อยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในเรื่องของดนตรีไทย (ศรีศักร วัลลิโภดม 2535: 2)

ดนตรีไทยของเราคือเพลงพื้นบ้านและเพลงไทยแท้ที่นั่น ได้เจริญและรับใช้สังคมตลอดจนมาจนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งพระราชวงศ์จักรี ไทยเราก็ได้คบค้ากับฝรั่งมากขึ้นอารยธรรมของฝรั่งก็เข้ามาสู่เมืองไทยรวมทั้งเพลงฝรั่งด้วย(พูนพิศ อมาตยกุล. 2539: 13)

พัฒนาการของแตรวงว่า คนเดิมของคนไทยเรามีการนับถือเช่นสงวนบูชาผีสงวนเทวดามาช้านาน เมื่อรับวัฒนธรรมอินเดียทั้งจากศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาพิธีกรรมต่าง ๆ จึงมักสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างผี พราหมณ์ พุทธและสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมความเชื่อของคนไทย โดยเฉพาะพระมหากษัตริย์ พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมักยิ่งใหญ่และศักดิ์สิทธิ์ จนกลายเป็นพระราชพิธีที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติสืบต่อกันมา (สุดแดน สุขเกษม. 2542: 9-47)

พระมหากษัตริย์ราชเจ้าของไทยตั้งแต่สมัยโบราณกาลจนถึงปัจจุบันนี้ ก็ได้ทรงประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ พระราชประเพณีต่าง ๆ สืบมาทุกพระองค์ และก็ดูเหมือนจะกล่าวได้ว่างานพระราชพิธีทั้งหลายที่ทรงกระทำด้วยพระองค์เองก็ดี พระราชทานให้ผู้อื่นกระทำก็ดี จะมีได้มีงานใดเลยที่จะขาดการประโคมด้วยวงดุริยางค์ดนตรี (มนตรี ตราโมท. 2522: 36)

การใช้ชีวิตของคนไทยสังคมในเทศกาลหรือตามประเพณีก็ยังมีดนตรีและนาฏศิลป์ไทยเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยมาก เรียกได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของเทศกาลหรือประเพณีต่าง ๆ การทำบุญตามวัดวาอารามซึ่งคนจำนวนมากร่วมกันทำบุญตามเทศกาล เช่นการเข้าพรรษา ออกพรรษา งานไหว้พระ ชักพระตลอดจนประเพณีตามศาสนาอื่น ๆ ซึ่งเป็นไปตามเทศกาลที่กำหนดไว้ก็จะต้องมีดนตรีปี่พาทย์และนาฏศิลป์ เข้ามาแสดงให้เกิดความครึกครื้นรื่นเริงเป็นการแสดงออกซึ่งความปิติในการที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญบุญกุศลตามประเพณี (วิไลเลขา ถาวรธรรมาและคณะ. 2531: 669)

ลพบุรี เป็นเมืองโบราณเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน จากการศึกษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม มีความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่อันเนื่องมาจากได้รับตะกอน

จากแม่น้ำใหญ่ถึง 3 สายคือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำป่าสัก ทำให้บริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งผลิตข้าวขนาดใหญ่ โดยไม่ต้องอาศัยการชลประทานมากนัก ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่นอกจากจะมีผลทางเศรษฐกิจแล้ว ยังมีผลทำให้องค์ประกอบด้านเชื้อชาติของประชากรเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และเป็นแรงดึงดูดให้ผู้คนอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งโดยไม่ขาดสาย และด้วยตำแหน่งที่ตั้งและการคมนาคมที่สะดวก กล่าวคือ ตั้งอยู่ใกล้บริเวณที่แม่น้ำใหญ่หลายสายไหลมาบรรจบกันและจะออกสู่ทะเล ทำให้สามารถควบคุมเส้นทางคมนาคมทางน้ำจากดินแดนตอนบนของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยามายังอ่าวไทย ให้เป็นศูนย์รวมสินค้า และเป็นเมืองท่าค้าขายที่ตีนอกจากนั้นการตั้งอยู่บริเวณที่สามารถติดต่อกับดินแดนอื่นๆ โดยรอบทั้งใกล้และไกลได้อย่างกว้างขวางและอยู่ในบริเวณที่เป็นจุดกึ่งกลางของดินแดน อันเป็นที่ตั้งของศูนย์อำนาจทางการเมืองและวัฒนธรรมในสมัยโบราณ ได้แก่ พม่า เขมร แหลมมลายู ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตลอดจนกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ทำให้ลพบุรีกลายเป็นจุดเชื่อมต่อทางการเมืองและวัฒนธรรมที่สำคัญและมีผลต่อลพบุรีทั้งในด้านการค้า การสงคราม การรับและเผยแพร่อารยธรรม ในแต่ละยุคแต่ละสมัย ลพบุรีเคยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองของมอญและเขมร บางเวลามีสภาพเป็นเมืองอิสระ บางยุคสมัยลพบุรีมีความเจริญรุ่งเรือง บางสมัยถูกทอดทิ้งให้ชบเซา ลพบุรีเคยเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจการเมือง ศิลปวัฒนธรรม และศาสนาที่อยู่ในฐานะเป็นทั้งผู้รับและผู้เผยแพร่อารยธรรม เป็นเมืองราชธานีแห่งที่ 2 ของพระมหากษัตริย์ไทยสองพระองค์ในสองยุคสมัย ได้แก่ ราชธานีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชในสมัยกรุงศรีอยุธยา และราชธานีในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตลอดจนเป็นเมืองศูนย์กลางทางการทหารในปัจจุบัน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2542: 1-10)

จังหวัดลพบุรีมีวัดที่เก่าแก่เป็นวัดตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางขาม ตำบลเขาสมอคอน อำเภอท่าวุ้ง มีชื่อว่าวัดไผ่ เป็นวัดเก่าตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น รัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมโกศทรงปฏิสังขรณ์ มีพระวิหาร ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบอยุธยาตอนต้น คือ มีลักษณะเจาะช่องผนังแทนหน้าต่าง ภายใต้มีพระประธานขนาดใหญ่ปางมารวิชัย ลงรักปิดทอง มีซุ้มเรือนแก้วแบบพระพุทธรชินราช จังหวัดพิษณุโลก ด้านหน้าและด้านหลังของพระวิหารมีลายปูนปั้นเรื่องทศชาติ และเรื่องปฐมสมโพธิงาม นับว่าเป็นภาพประติมากรรมฝาผนังขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญยิ่งขึ้นหนึ่งของชาติ นอกจากนี้วัดไผ่ยังมีรูปหล่อพระศรีอารียเมตไตรย์เป็นของสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้คนนับถือกันมาแต่โบราณ ในรัชกาลที่ 5 ไฟป่าไหม้วิหาร รูปหล่อพระศรีอารียเมตไตรย์ชำรุดไป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯให้อัญเชิญลงมาปฏิสังขรณ์ในกรุงเทพฯ แล้วคืนกลับไปประดิษฐานอย่างเดิม ปัจจุบันทางวัดได้ก่อสร้างวิหารสำหรับประดิษฐานพระศรีอารียเมตไตรย์ขึ้นใหม่ ด้านหน้าเป็นรูปมณฑลจักรมุข ตามตำนานกล่าวว่า รูปหล่อพระศรีอารียเมตไตรย์องค์นี้หล่อขึ้นมาจากการหลอมอัฐิธาตุ จากความศรัทธา

ของพุทธมหาชนทุกหมู่เหล่าที่มีต่อพระศรีอาริยมตไตรย์ทำให้เกิดประเพณีและนำไปสู่การสืบสานประเพณีแห่งพระศรีอาริยมตไตรย์ หรือประเพณีชักพระ นับแต่โบราณกาลมาทางวัดจัดให้มีงานนมัสการองค์พระศรีอาริยมตไตรย์ทุกปีมิได้ขาด โดยมีกำหนดในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 และวันแรม 4 เดือน 11 เหล่าพุทธศาสนิกชนจะอัญเชิญรูปหล่อพระศรีอาริยมตไตรย์ประดิษฐานบนตะเข้ชนิดไม่มีล้อ จัดขบวนแห่ด้วยการให้ประชาชนมาร่วมขุดลากไปตามเส้นทางที่กำหนด เปิดโอกาสให้ประชาชนได้สงวน้ำและกราบนมัสการปิดทอง ในขบวนแห่จะมีดนตรีบรรเลงตลอดเส้นทาง ซึ่งดนตรีมีความสำคัญต่อประเพณี ดนตรีเป็นส่วนช่วยเสริมให้ประเพณีมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นอีกทั้งเป็นการสร้างความสนุกสนานผ่อนคลาย ให้กับผู้ร่วมขบวน ดนตรีในประเพณีแห่งพระศรีอาริยมตไตรย์ จึงมีความสำคัญ ควรค่าแก่การศึกษา

จุดประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและประเพณีแห่งพระศรีอาริยมตไตรย์
2. เพื่อศึกษาวงดนตรีที่ใช้ในการแห่พระศรีอาริยมตไตรย์

ความสำคัญของการวิจัย

ประเพณีแห่งพระศรีอาริยมตไตรย์วัดไผ่ ตำบลเขาสมอคอน อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี เป็นประเพณีที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของพระพุทธศาสนิกชนทั้งในจังหวัดลพบุรีและจังหวัดใกล้เคียง นับเป็นปูชนียวัตถุอันสำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดลพบุรี

การทำวิจัยเรื่องวงดนตรีในประเพณีแห่งพระศรีอาริยมตไตรย์วัดไผ่ อำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี ทำให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ความสำคัญของวงดนตรีที่ใช้ในขบวนแห่ ที่อยู่คู่กับประเพณีมาแต่ครั้งโบราณ ทำให้เห็นว่าดนตรีมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตเป็นสื่อเสริมแต่งให้กิจกรรมทางประเพณีและพิธีกรรมที่มนุษย์ประกอบขึ้นนั้นเกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดนตรีจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการประจักษ์ในการดำรงชีวิต ดนตรีในประเพณีพระศรีอาริยมตไตรย์ จึงควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่กับประเพณีสืบไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะการแห่ ครั้งที่ 1 ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 โดยขบวนแห่จะแห่ไปทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำบางขาม ไปตามถนนสายบางงา – บ้านหมีระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร
2. ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาวงดนตรีที่ใช้บรรเลงในขบวนแห่ โดยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

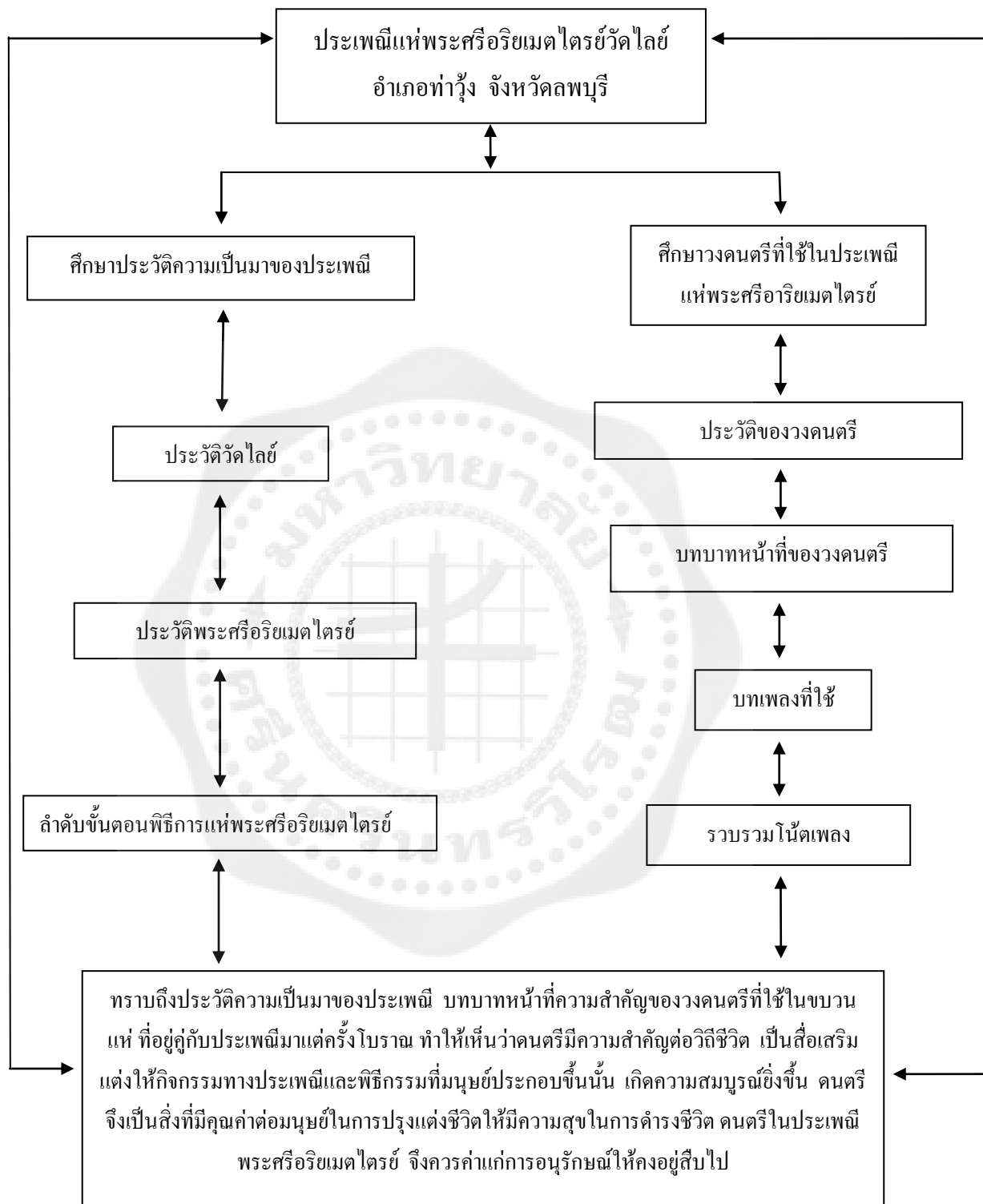
ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะบทเพลงที่บรรเลงในประเพณีแห่งเท่านั้น
2. บทเพลงทั้งหมดจะบันทึกเป็นโน้ตสากล โดยเปรียบเทียบกับระดับเสียงมาตรฐานสากล หรือให้ใกล้เคียงมากที่สุด และใช้กุญแจซอล(G Clef) เป็นกุญแจประจำหลัก

นิยามศัพท์เฉพาะ

กำหนด	หมายถึง	เงินค่านับบูชาครูก่อนทำการบรรเลงจำนวน 12 บาท
เจ้าภาพ	หมายถึง	ผู้ที่รับหน้าที่จัดงาน รับผิดชอบค่าใช้จ่ายสำหรับในงานนั้นทั้งหมด
โต้ไฟ	หมายถึง	คนดูแลรับผิดชอบหรือผู้จัดการในวง
แถววงชาวบ้าน	หมายถึง	วงดนตรีที่บรรเลงเพลงไทยด้วยเครื่องดนตรีสากลในสังคมของชาวบ้าน ซึ่งแพร่ขยายมาจากวงดุริยางค์ในกองทหารเข้าสู่ชาวบ้าน ใช้บรรเลงควบคู่กับวงปี่พาทย์เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ อันเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวกับงานมงคล และงานอวมงคล เช่น งานกุฐินผ้าป่า งานบวช งานตรุษสงกรานต์ งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ และงานเทศกาลต่าง ๆ
ทางเพลง	หมายถึง	ทำนองเพลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ซึ่งอาจจะเหมือนกันหรือแตกต่างกัน
เพลงดั้งเดิม	หมายถึง	เพลงไทยเดิม หรือเพลงมาร์ชที่มีประวัติการสืบทอดมานานเก่าแก่ ท่วงทำนองเพลงยังคงสภาพไว้เหมือนเดิม
เพลงตลาด	หมายถึง	เพลงทั่ว ๆ ไป ในที่นี้หมายถึงเพลงลูกทุ่งที่อยู่ในความนิยมของชาวบ้าน
เพลงร่วมสมัย	หมายถึง	เพลงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำมาเล่นหรือดัดแปลงเรียบเรียงให้เล่นได้กับลักษณะของวงดนตรีที่เล่น
ยกครู	หมายถึง	การไหว้ครูก่อนการแสดงของเหล่าศิลปินทั้งหลาย
ตะเซ่	หมายถึง	พาหนะชนิดไม่มีล้อทำด้วยไม้สำหรับลาก
พระจุไล	หมายถึง	แผ่นปิดศรีษะทองคำของพระพุทธรูปพระศรีษะวิชัยเมตไตรย์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารทางวิชาการ เอกสารงานวิจัย มาใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการศึกษาค้นคว้า โดยได้แบ่งเป็นเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวข้องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณี
2. เอกสารและตำราวิชาการ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณี

วัดไผ่เป็นวัดตั้งอยู่ริมน้ำบางขาม ตำบลเขาสมอคอน อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี เป็นวัดเก่าตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น รัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมโกศทรงปฏิสังขรณ์ มีพระวิหาร ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบอยุธยาตอนต้น คือ มีลักษณะเจาะช่องผนังแทนหน้าต่าง ๆ ภายในมีพระประธานขนาดใหญ่ปางมารวิชัย ลงรักปิดทอง มีซุ้มเรือนแก้วแบบพระพุทธรชินราช จังหวัดพิษณุโลก ด้านหน้าและด้านหลังของพระวิหารมีลายปูนปั้นเรื่องทศชาติ และเรื่องปฐมสมโพธิงามน่าดูนัก ซึ่งนับว่าเป็นภาพประติมากรรมฝาผนังขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญยิ่งขึ้นหนึ่งของชาติ นอกจากนี้วัดไผ่ยังมีรูปหล่อพระศรีอารียเมตไตรย์เป็นของสำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งผู้คนนับถือกันมาแต่โบราณ ในรัชกาลที่ 5 ไฟป่าไหม้วิหารรูปหล่อพระศรีอารียเมตไตรย์ชำรุดไป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้อัญเชิญลงมาปฏิสังขรณ์ในกรุงเทพฯ แล้วคืนกลับไปประดิษฐานอย่างเดิม ถึงเทศกาลพระราชกุศลยังเชิญออกแห่เป็นประเพณีทุกปี ปัจจุบันทางวัดได้ก่อสร้างวิหารสำหรับประดิษฐานพระศรีอารียเมตไตรย์ขึ้นใหม่ ด้านหน้าเป็นรูปมณฑลจัตุรมุขแลดูสง่างามมาก พระศรีอารียเมตไตรย์ ซึ่งชาวบ้านนับถือกันมาแต่ครั้งโบราณ มีงานนมัสการที่ยิ่งใหญ่เป็นประจำทุกปี

มีตำนานเล่าเกี่ยวกับพระศรีอารียเมตไตรย์นี้ว่า ชายแก่คนหนึ่งชื่อว่ามณฑา หมั่นทำบุญรักษาศีลภาวนาอยู่เป็นนิจ เพื่อจะได้มีอายุยืนไปถึงสมัยพระศรีอารียมาโปรดโลกมนุษย์ ก่อนจะตายแก่ได้สัญญาไว้ว่าให้เอาศพแก่ไว้ 7 วันแล้วค่อยเผา เมื่อเผามณฑาตายไป ด้วยบุญกุศลที่แก่สร้างสมไว้ พระอินทร์จึงเป็นผู้มารับวิญญาณและแจ้งแก่ว่าพระศรีอารียเมตไตรย์มาเกิดเป็นมนุษย์แล้วและบวชเป็นพระอยู่วัดไผ่ แต่ไม่รู้ว่หน้าตาเป็นอย่างไร พระอินทร์จึงมอบดอกบัวหนึ่งดอกแก่เผามณฑา เพื่อนำไปกราบพระศรีอารียเมตไตรย์ แล้วส่งวิญญาณแก่กลับสู่ร่าง เผามณฑาฟื้นขึ้นมาแล้วเล่าเรื่องไปพบพระอินทร์ให้ญาติพี่น้องฟัง และรีบไปวัดไผ่ เมื่อไปถึงพระกำลังสวดปาฏิโมกข์อยู่ในโบสถ์ แก่จึง

นั่งรออยู่ที่บันไดโบสถ์พร้อมกับพนมมือชูดอกบัวขึ้นถวาย พระได้เดินออกจากโบสถ์ทีละรูป แต่ไม่มีพระองค์ได้รับดอกบัวเลย เนื่องจากพระมองไม่เห็นดอกบัว เห็นเพียงเฒ่ามณฑานั่งพนมมืออยู่ เมื่อพระออกจากโบสถ์จนหมดแล้ว เฒ่ามณฑาจึงถามเถรวา พระวัดนี้หมดแล้วหรือ เถรวบอกว่ายังมีอีกรูปหนึ่งชื่อพระศรี วันนี้อาพาธไม่ได้ลงโบสถ์ แกจึงรีบไปหาพระศรีที่กุฎเพื่อถวายดอกบัว พระศรีเห็นดอกบัวก็รีบลุกขึ้นรับ เฒ่ามณฑารู้ทันทีว่าเป็นพระศรีอาริยมต-ไตรย์ ยังความปลาบปลื้มปิติให้แก่เฒ่ามณฑาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอลออยู่รับใช้พระศรีอาริยมต-ไตรย์ โดยพระศรีอาริยมต-ไตรย์ไม่ให้แก่เล่าเรื่องทีพระศรีอาริยมต-ไตรย์ลงมาเกิดในโลกมนุษย์และบวชเป็นพระอยู่วัดไถ่ให้แกรู้ อยู่ต่อมาพระศรีก็ถึงแก่มรณภาพ พระภิกษุสามเณรและประชาชนผู้มีจิตศรัทธาจึงร่วมกันหล่อรูปพระศรีอาริยมต-ไตรย์แต่ทำอย่างไรก็ไม่เสร็จ พระอินทร์จึงแอบมาหล่อให้ในเวลาเพลที่ภิกษุสามเณรไปฉันเพล เมื่อกลับจากฉันเพลก็เห็นรูปหล่อพระศรีอาริยมต-ไตรย์เสร็จเรียบร้อยเป็นที่อัศจรรย์

ประเพณีชักพระศรีอาริยมต-ไตรย์กำหนดในวันขึ้น 14 ค่ำเดือน 6 ของทุกปี โดยพุทธศาสนิกชนจะอัญเชิญรูปหล่อพระศรีอาริยมต-ไตรย์ประดิษฐานบนตะเฆ่ชนิดไม่มีล้อ จัดขบวนแห่ด้วยการให้ประชาชนมาร่วมขุดลากไปตามที่เส้นทางกำหนด เปิดโอกาสให้ประชาชนได้สงวน้ำและกราบนมัสการปิดทองพระศรี-อาริยมต-ไตรย์อย่างทั่วถึง ตลอดทางที่ชักพระผ่านจะมีประชาชนตั้งโรงทาน และมีจุดหยุดเพื่อให้ประชาชนได้สงวน้ำ เป็นประเพณีที่มีผู้หลงใหลเข้าร่วมเป็นจำนวนมากทุกปี ศิลปะชิ้นเอกที่ไม่ควรพลาดชมคือ ปูนปั้นที่ผนังด้านนอกวิหารเรื่องพุทธประวัติและทศชาติชาดก นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์จัดแสดงโบราณวัตถุและข้าวของเครื่องใช้ที่ชาวบ้านนำมาถวายให้ชมด้วย เรือข่เหล่าชาวบางคู้ (2548 : 7 - 10)

2. เอกสารและตำราวิชาการ

2.1 แตรวงชาวบ้านกับประเพณี

สุกรี เจริญสุข (2539: 8) เนื่องจากวัฒนธรรมของไทยเป็นวัฒนธรรมที่รับอิทธิพลจากอารย-ธรรมต่างชาติหลายเชื้อชาติด้วยกันจึงทำให้เกิดการผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมด้วยการเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์และเข้ามามีบทบาทสำคัญอันเกี่ยวข้องกับสังคมไทยทั้งในด้ายวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ ของราชสำนักและชาวบ้าน ซึ่งล้วนจำเป็นต้องใช้ดนตรีเป็นส่วนประกอบทั้งสิ้นไม่จำกัดเฉพาะวงดนตรีของไทยเท่านั้น ดนตรีของชาติตะวันตกคนไทยก็ยังรับมาปรับปรุงผสมผสาน ให้เข้ากับวัฒนธรรมและพิธีกรรมได้อย่างกลมกลืน และดนตรีดังที่กล่าวนั้นคือ “แตร” แตรใช้เรียกเครื่องดนตรีที่ทำด้วยโลหะ ส่วนใหญ่ทำด้วยทองเหลือง (Brass) เรียกกันทั่วไปว่าเครื่องลมทองเหลือง แตรเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าทำให้เกิดเสียงโดยใช้ลมเป่า (Wind instrument) โดยเป่าลมให้ผ่านเข้าไปในท่อ (Aero phone) สามารถเปลี่ยนเสียงได้ 2 วิธี

ด้วยกันคือ อาศัยริมฝีปากในการเปลี่ยนเสียงและต่อมาใช้ระบบลูกสูบในการเปลี่ยนเสียง “แตร” สันนิษฐานว่าน่าจะเรียกชื่อตามเสียงที่ได้ยิน เหมือนกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นที่คนไทยนิยมเรียกกัน เช่น ได้ยินเสียงว่า “ ฉิ่ง ” ก็เรียกกันว่า “ ฉิ่ง ” ได้ยินว่า “ แฉ่ง ” ก็เรียกว่า “ แฉ่ง ” ได้ยินว่า “ กรับ ” ก็เรียกว่า “ กรับ ” เป็นต้น ส่วนแตรนั้นบ้างก็เรียกว่า “แตร” น่าจะได้ยินเสียงเป่ากำพวดดัง “แพร แพร ” ก่อน เพราะอาการที่ลิ้นสะบัดระรัวเสียงออกมามดัง “ แพร แพร ” แล้วกลายมาเป็น “แกรหรือแตร” ในภายหลัง

อนิต อยุธยา (2530: 71 - 72) แตรในสังคัมสยามที่ใช้ในพระราชพิธีแต่โบราณ มี 2 ชนิด คือ แตรงอนกับแตรฝรั่ง แตรงอน เรียกตามรูปร่างลักษณะที่ลำแตรโค้งงอน บานปลาย ซึ่งเข้าใจว่าเราได้แบบอย่างมาจากอินเดีย ส่วนแตรฝรั่ง มีลักษณะปากบานคล้ายดอกลำโพง จึงเรียกชื่อว่า “แตร ลำโพง” ซึ่งในหนังสือกฎหมายเทียบบาลโบราณเรียกว่า “แตรกลางโพง” ปรากฏในหมายรับสั่งครั้งรัชกาลที่ 1 เรียกว่า แตรวิไลนดา คงจะเป็นแตรที่ฝรั่งยอลันดาเป็นชาติแรกที่น่าเข้ามาให้รู้จักจึงระบุชื่อไว้เช่นนั้น เป็นอันว่าแตรลำโพงก็ดี แตรฝรั่งก็ดี แตรวิไลนดาที่ดี คงหมายถึงแตรอย่างเดียวกัน

ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชต์ (2542: 23-96) แตรวงเป็นดนตรีของยุโรปที่ไทยรับแบบอย่างมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ในสมัยนั้นมีการจ้างครูดนตรีชาวต่างชาติอื่นๆเข้ามาฝึกสอนเพลงฝรั่ง ให้ทหารใช้ฝึกเดินแถวจนมีกองแตรวงมหาดเล็กขึ้น ต่อมาจึงได้ว่าจ้างครูดนตรีชาวต่างชาติอื่นๆ เข้ามาสอนด้วย

สุดแดน สุขเกษม (2542:164) จากแตรที่ใช้ในราชพิธีของไทย ต่อมาได้มีวิวัฒนาการและเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกกับวัฒนธรรมตะวันออก โดยเริ่มก่อตัวจากรากฐานทางวัฒนธรรมตะวันออก ซึ่งสมัยสุโขทัยในขณะนั้น “แตร” ยังเป็นเพียงเครื่องดนตรีที่ปรากฏอยู่ในหลักศิลาจารึกและตามคำบอกเล่าเท่านั้น สมัยอยุธยา “แตร” เริ่มมีบทบาทในฐานะเครื่องดนตรีชั้นสูงในพระบรมมหาราชวัง ประกอบกับสังคมไทยในช่วงนั้นเริ่มมีการติดต่อกับต่างประเทศ โดยเฉพาะกับประเทศตะวันตก สังคมไทยจึงรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเศรษฐกิจและสังคมจึงเริ่มแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ลักษณะสังคมในช่วงนั้น มีลักษณะการปกครองแบบรวมศูนย์กลางการปกครองพระบรมมหาราชวัง คือศูนย์รวมการปกครอง พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในทุกด้าน สิ่งประกอบพระราชอิสริยยศและอำนาจย่อมประกอบไปด้วยสิ่งที่ปรารถนาแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจน ดังนั้นในการกระทำทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ต้องยิ่งใหญ่ให้สมพระเกียรติ มิมีใดเสมอเหมือนได้ “แตร” ในสมัยอยุธยาจึงเป็นเครื่องดนตรีที่แสดงฐานะและอำนาจ โดยมีได้มีบทบาทหน้าที่ด้านบันเทิงตามอย่างเครื่องดนตรีประเภทอื่น เช่นเดียวกับวัฒนธรรมตะวันตกที่ใช้ “แตร” เป็นเครื่องดนตรีที่แสดงฐานะและอำนาจ ถึงแม้ “แตร” ของทั้งสองวัฒนธรรมจะแตกต่างกันในเรื่องของเสียงและรูปร่าง แต่ก็มีความหมายที่ทับ

พระมหากษัตริย์และเกียรตินิยม อาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยอยุธยาเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมการดนตรีระหว่างตะวันตกกับดนตรีไทย ผลจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมน่ายุชอยุธยาทำให้ได้พัฒนาตรงขึ้นมาในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นตรงที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องอยู่ในกองทัพ

สุกรี เจริญสุข (2539: 45-51) จากตรงที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับทหารในกองทัพไทย ได้มีการพัฒนาการเรื่องมา ครึ่งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ได้ทรงบัญญัติคำ “ดุริยางค์” ขึ้น ต่อมาได้ใช้คำว่า “โยธวาฑิต” จนถึงปัจจุบันซึ่งใช้สำหรับการสวนสนามของทหารและนักกีฬาทั้ง “ดุริยางค์” และ “โยธวาฑิต” หมายถึง “ตรง” ในระหว่างรัชกาลที่ 6-7 นับเป็นยุคที่ตรงเจริญก้าวหน้าในเมืองสยามเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่กองทัพเท่านั้นที่ฝึกหัดเป่าตรงกันอย่างจริงจัง แม้แต่ในหมู่ประชาชนคนไทยทั่วไปได้เริ่มหันมานิยมฟังตรงกันอย่างกว้างขวางควบคู่ไปกับวงปี่พาทย์ จึงทำให้เกิดมีวงตรงของชาวบ้านทั่วไป โดยนำไปบรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานกฐินผ้าป่า ซึ่งจะใช้นาขบวนแห่ทั้งในงานมงคล และงานอวมงคล แต่ตรงที่จะสามารถไปบรรเลงในงานพิธีดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องเรียนรู้เพลงต่าง ๆ เช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ด้วย เพราะใช้เพลงไทยประเภทเดียวกันบรรเลงประกอบพิธี ต่อมากมีเพลงประเภทไทยสากลและลูกทุ่งเกิดขึ้นปรากฏว่า พวกตรงสามารถนำมาบรรเลงกันในงานต่าง ๆ ได้ อย่างกลมกลืนมีเพลงต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเครื่องดนตรีที่นิยมใช้ประกอบด้วยเครื่องเป่าและเครื่องประกอบจังหวะเป็นหลัก เช่น ทรัมเป็ต ทรอมโบน คอร์เน็ต บาริโทน (ยูโฟเนียม) ทูบา ฮอรัน คลาวิเน็ตแซกโซโฟน และเครื่องจังหวะ กลองมะริกัน (กลองใหญ่) ฉิ่ง ฉาบ และกรับ เมื่อมีความใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของชาวบ้านมากขึ้น ในที่สุดตรงแบบชาวบ้านก็เป็นที่ยอมรับและจัดให้เป็นดนตรีพื้นบ้านอีกประเภทหนึ่งซึ่งสร้างความสนุกสนานให้กับชาวบ้านคนไทยมาจนทุกวันนี้

กฤษดา นิยมทอง (2550: 6) หลังจากเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 วัฒนธรรมตะวันตกพร้อมกับวิทยาการสมัยใหม่เข้ามามีอิทธิพลและสร้างบทบาทต่อสังคมไทยมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคม โดยที่คนไทยหันมาสนใจศิลปวัฒนธรรมตะวันตกแทน ทว่าในทางกลับกันวงดนตรีตรงกลับได้รับความนิยมจากชาวบ้านมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากชาวจังหวัดสุพรรณบุรีนอกจากจะนิยมในความสนุกสนานครึกครื้นจากตรงแล้ว ตรงยังเป็นเครื่องหมายของความทันสมัยเชิดหน้าชูตาเป็นเกียรติแก่งานและตนเองกอบกับชาวจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นกลุ่มชนที่นิสัยรักความสนุกสนานและเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนเช่นกัน โดยมักนิยมเล่นเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ กันเป็นประจำอยู่แล้ว อาทิ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เพลงอีแซว เป็นต้น จึงนำมาประยุกต์ให้เข้ากับตรงและพัฒนาเป็นเพลงลูกทุ่ง

ตามลำดับ ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักร้องลูกทุ่งชาวจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้รับความนิยมระดับประเทศ เป็นจำนวนมากนั่นเอง

สุกรี เจริญสุข (2539 : 17) ได้กล่าวเกี่ยวกับประวัติแตรและสังข์ว่า แตร คืออะไรมาจากไหนใช้ทำอะไร ทำไมแตรจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทยเป็นคำถามลึกๆ ที่ไม่เคยมีคำตอบในวงการศึกษามาก่อนแตร สันนิษฐานว่าจะเรียกชื่อตามเสียงที่ได้ยิน เหมือนกับเครื่องดนตรีอื่นๆ ที่คนไทยนิยม เรียกกัน เช่น ได้ยินเสียงว่า “ฉิ่ง” ก็เรียกว่า “ฉิ่ง” ได้ยินเสียงว่า “กรับ” ก็เรียกว่า “กรับ” เป็นต้น

คำว่า “แตร” เป็นชื่อรวม ๆ ที่ใช้เรียกเครื่องดนตรีที่ทำโดยโลหะ (Brass) แตรเป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า (Wind Instrument) เสียงของแตรเกิดจากการเป่าลมให้ผ่านเข้าไปในท่อ (Aero Phone) แตรในสังคมสยามนั้นได้รับอิทธิพลเข้ามาเป็นกระแสเดียวกันกระแสนี้ได้แก่แตรที่รับเข้ามาจากพิธีพราหมณ์ แตรใช้ในพิธีกรรมควบคู่กับสังข์ ซึ่งน่าจะเป็นแตรยาว แตรประเภทนี้อื่นเดียวอาจจะรับมาจากฝรั่งอีกทอดหนึ่ง อีกกระแสนี้เป็นแตรของฝรั่งที่เข้ามาในสมัยอยุธยา ซึ่งฝรั่งได้เข้ามาค้าขายกับกรุงสยาม แตรในความหมายนี้หน้าจะเป็นแตรทอง แล้วแตรทองเข้ามาอยู่ในพิธีเช่นเดียวกับแตรพราหมณ์ ในพิธีสิบสองเดือนซึ่งเป็นพระราชพิธีจองเปรียง ซึ่งเป็นพิธีพราหมณ์ประกอบรับพระผู้เป็นเจ้าในวันเพ็ญเดือนสิบสอง กล่าวถึงว่า เมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จลงถึงจะมี “แตรเป่า” หมายความว่าถ้าไม่เสด็จลงแตรก็จะไม่เป่า แสดงถึงบทบาทของแตรว่าเป็นเครื่องดนตรีที่อยู่กับพิธีกรรมของพระมหากษัตริย์ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2184 ชื่อตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง(พ.ศ. 2173 - 2198) เชื่อว่าแตรฝรั่งได้เข้าสู่กรุงสยามในสมัยนี้ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชที่ 1 (ครองราชย์ ระหว่าง พ.ศ. 2325 - 2353) สมัยกรุงรัตนโกสินทร์เรียกแตรกันทั่วไปว่า แตรวิไลดา ซึ่งเชื่อว่าเป็นแตรฝรั่งที่ชาวฮอลันดา นำเข้ามาใช้เป็นชาติแรกในกรุงสยามแตรที่กล่าวมาเป็นแตรโบราณ (Renaissance trumpet) ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมเป็นแตรยาวไม่มีนิ้วกด เพื่อเปลี่ยนเสียงโดยอาศัยริมฝีปาก เสียงที่สามารถเป่าได้มีไม่มากนัก (ดังนั้นจึงใช้เสียงเพื่อพิธีกรรมมากกว่าเสียงเพลงเพื่อความไพเราะในสมัยรัชการที่ 4 (ครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. 2394 - 2411) ประมาณ พ.ศ. 2395 ทรงจัดตั้งกองทหารเกณฑ์ฝึกหัดเป่าแตรอย่างฝรั่ง อังกฤษและทรงโปรดเกล้าฯ ให้ร้อยเอกกริมเปย์ (Imply) เป็นครูแตรฝึกทหารเกณฑ์อยู่ที่วังหลวง และโปรดเกล้าฯ ให้ ร้อยเอก น็อกซ์ (Thomas G. Knox) เป็นครูแตรฝึกทหารเกณฑ์อยู่ที่วังหน้า

คำว่า “ แตรวง ” เป็นคำที่พบในหนังสือสาส์นสมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัตติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเขียนจดหมายตอบโต้กันเชื่อว่าก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 ใช้คำว่า “แตรวง”

2.2 วัฒนธรรม (Culture)

การดำเนินวิถีชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายย่อมอยู่ในวัฏจักรของวัฒนธรรม แต่แต่ละคนแต่ละครอบครัวแต่ละชุมชนย่อมมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ความแตกต่างแต่ละวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับท้องถิ่น ค่านิยม จารีต ประเพณี สิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่เหมือนและแปลกแยกกันไป ภายในชุมชนแต่ละชุมชนจะมีความมั่นคงทางวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของสมาชิกในชุมชน วัฒนธรรมไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์ร่วมกันคิดร่วมกันกันสร้างรวมทั้งเป็นข้อตกลงร่วมกันให้เป็นระบบในการประพฤติปฏิบัติและยึดถือเป็นแบบเดียวกัน วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อปฏิบัติสืบทอดกันมา วัฒนธรรมมีบทบาทหน้าที่ในการขัดเกลาพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งผ่านกระบวนการ 2 ประการ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

การอยู่ร่วมกันในสังคมทำให้มนุษย์ต้องคิดประดิษฐ์ระบบที่สามารถใช้สื่อสาร สื่อความคิด ความต้องการของสมาชิก รวมทั้งเป็นการควบคุมการกระทำพฤติกรรมของทุกฝ่าย ภาษาจึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นระบบสื่อสารความต้องการสิ่งที่พึงจะได้และสิ่งที่พึงจะให้ต่อสังคม ภาษาจึงเป็นระบบแรกของมนุษย์ที่เป็นระบบสัญลักษณ์ที่ต่างกัน วัฒนธรรมของสังคมย่อมแตกต่างกัน เมื่อมีความแตกต่างกลุ่มก็สร้างข้อตกลงร่วมกัน ข้อตกลงร่วมกันของแต่ละกลุ่มอาจแตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกัน อยู่ที่สมาชิกของกลุ่มได้วางข้อกำหนดกฎเกณฑ์รวมถึงระเบียบมารยาทในการปฏิบัติต่อกันขึ้นมา การติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ จึงต้องมีการวางกฎเกณฑ์ร่วมกันสำหรับการติดต่อสัมพันธ์กัน การกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นอยู่กับความพอใจของแต่ละกลุ่มแต่ละสังคมเพื่อเป็นแนวทางของตน

พระราชบัญญัติแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 วัฒนธรรมหมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน

วัฒนธรรมคือ ผล ผลผลิตทางปัญญา อารมณ์และจิตวิญญาณของมนุษย์หลากหลายเผ่าพันธุ์ภาษาการมีวัฒนธรรมและชื่นชมวัฒนธรรมจะช่วยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ (ธีรยุทธ บุญมี. 2546:33)

เมื่อระบบสัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเมื่อสร้างมาแล้วจึงสอนให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติฉะนั้นวัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้ และการถ่ายทอดเมื่อมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมนุษย์ก็รู้ว่าอะไรคือขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมและรู้ว่าอะไรควรทำและไม่ควรทำ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์จึงมีความใกล้ชิดกัน (อมรา พงศาพิชญ์. 2547:51)

วัฒนธรรมคือทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ขึ้นมาเพื่อช่วยในการดำรงชีวิตอาจเป็นวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นใช้สอยตลอดจนความรู้และเทคนิควิธีการต่าง ๆ รวมทั้งกฎข้อบังคับความประพฤติต่าง ๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม จริยธรรม ศาสนา ความเชื่อ ศิลปะทัศนกรรม (เฉอมมาลย์ ราชภัณฑารักษ์. 2547:51)

วัฒนธรรมเป็นภาพรวมของโครงสร้างความคิด จิตใจ และความรู้ที่เป็นแก่นแกนมั่นคงและมีระเบียบแบบแผน พร้อมทั้งมีพลังสร้างสรรค์จนสามารถผสมผสานกันได้อย่างกลมกลืนในวิถีชีวิต ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชนนั้น ๆ และมีการสืบทอดได้อย่างต่อเนื่อง (อานันท์ กาจนพันธุ์. 2552:35)

2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุทธิ ชำนาญสา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแตรวงชาวบ้าน : กรณีศึกษาแตรวงในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของแตรวงในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2415 จนถึงปี พ.ศ. 2545 เป็นช่วงระยะเวลา 130 ปี โดยมีแหล่งกำเนิดและพัฒนาการจาก 4 แหล่งประกอบด้วย แหล่งที่หนึ่ง จากวัดช่องลมโดยการนำของหลวงปู่เทิ้ม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครแหล่งที่สอง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการนำของนายใจ ชำนาญสุธา แหล่งที่สามจากตำบลบางบ่อ จังหวัดสมุทรสาครโดยการนำของนายทองหล่อ มีชันทอง, นายย้ง ดนตรี, นายประสิทธิ์ โพธิ์เจริญ และแหล่งที่สี่จาก อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยการนำของนายอุดม สวดยดี และศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของนักดนตรี และเครื่องดนตรีที่ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งการบรรเลงเพลงต่างๆ ในแตรวงด้านกระบวนการสืบทอดและแนวทางในการดำรงอยู่ในอนาคตแตรวง เป็นไปอย่างต่อเนื่อง การดำเนินชีวิตในอาชีพแตรวงเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครยังคงยึดอาชีพแตรวงและเป่าพาทย์นี้ต่อไปโดยยังมีอาชีพอื่นเป็นหลักอยู่ และในอนาคตจะแพร่ขยายอาชีพนี้ไปยังลูกหลานอีกต่อไป

สุดแดน สุขเกษม (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา “แตรวงชาวบ้าน” กับการรับใช้สังคม กรณีศึกษาชระคณะถนนอมศิลป์ พบว่า แตรวงชาวบ้านคณะถนนอมศิลป์ เป็นแตรวงที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผสมวง และโอกาสในการแสดงอยู่ตลอดเวลา เพื่อปรับให้เข้ากับสังคมในแต่ละช่วงเวลามีการจัดทำโน้ตดนตรีขึ้นในการบรรเลงเพื่อความสะดวกของนักดนตรี มีการจัดแบ่งประเภทของเพลงที่จะใช้ในการแสดงเพื่อให้เหมาะสมในแต่ละโอกาสของการแสดง รวมทั้งมีการจัดรูปแบบการจัดวงดนตรีที่เป็นระบบ และมีบทบาทเด่นชัดต่อชุมชน 2 ประการ คือ ใช้บรรเลงเพื่อประกาศข่าวสารรวมทั้งให้ความบันเทิง และใช้บรรเลงประกอบพิธีต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของการรับใช้สังคมของดนตรีพื้นบ้านไทย

ปรีชา ออกกิจวัตร (2548: 52-92) ได้ศึกษาแตรวงชาวบ้านกรณีศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของแตรวงในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ

ศึกษาภาคสนาม เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา องค์ประกอบของแตรวง เพลงที่ใช้ในการบรรเลง และวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสมุทรสงคราม จากการศึกษาพบว่า

1.แตรวงชาวบ้านในจังหวัดสมุทรสงครามเริ่มในยุคพระราชญาติรักพ่อเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ. 2460 และเป็นสถานที่พระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งพระองค์ทรงพระปรีชาสามารถในทางดนตรีเป็นอย่างยิ่งนอกจากนี้ยังเป็นถิ่นกำเนิดของครูดนตรีที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปะบรรเลง) ครูเอื้อ สุนทรสนาน ดร.อุทิศ นาคสวัสดิ์ และนายวงษ์ รวมสุข ส่วนครูแตรวงที่สำคัญได้แก่ ครูยก ดิษฐปัญญา ครูพัฒน์ เคียงเจริญ และครูแย่ง ทางมาศรี โดยได้รับโน้ตเพลงมาร์ชต่างๆ และเพลงตามสมัยนิยมในปัจจุบันมาร่วมบรรเลงเพื่อให้เกิดความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเพลงดั้งเดิมยังมีการเล่นและสืบทอดต่อๆ กันมาแต่บางส่วนได้หายไป และรูปแบบในการรับงานเปลี่ยนแปลงไปสมาชิกในวงสามารถรับงานได้ลักษณะวงเป็นวงเฉพาะกิจมีจำนวนนักดนตรีบรรเลงไม่แน่นอน และแตรวงชาวบ้านบางคนยังอนุรักษ์รูปแบบและวิธีการบรรเลงแบบดั้งเดิมอยู่

2. จากทฤษฎีรากแก้วของรองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ได้กล่าวถึงคุณลักษณะ 8 ประการซึ่งประกอบด้วย อยู่อย่างไทย ใฝ่ใจศึกษา เสาะหาความรู้ เข้าสู่ค่านิยม สร้างสมอุดมการณ์ สืบสานวัฒนธรรม จดจำประเพณี และของดีศาสนา จากการศึกษาวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมแตรวงชาวบ้านโดยใช้ทฤษฎีดังกล่าว พบว่าแตรวงชาวบ้านมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมเพราะในปัจจุบันแตรวงชาวบ้านในจังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ได้โดยมีการศึกษาแหล่งความรู้เพิ่มเติม และการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับยุคสมัย ทั้งนี้ยังคงอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของสังคมไว้ เพื่อสร้างเอกลักษณ์และสืบทอดระหว่างกัน สัมผัสสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งกับให้สังคมของจังหวัดสมุทรสงครามและของชาติให้เป็นปึกแผ่น

สุกรี เจริญสุข (2539: 8) ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างชาติหลายเชื้อชาติหลายภาษาด้วยกัน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนมากจะเข้ามาติดต่อกับชายแดนเปลี่ยนสินค้าต่างๆ บ้างก็มาเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี บางชนชาติก็เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย สิ่งเหล่านี้ทำให้ชาวไทยได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมต่างไป อย่างมากมาย ซึ่งอารยธรรมเหล่านี้ทำให้ดนตรีเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในสังคมไทยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ในพระราชพิธีชั้นสูง ตลอดจนถึงพิธีกรรมของชาวบ้าน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีดนตรีเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น และเครื่องดนตรีที่กล่าวถึง คือ “แตร”

แตร์เป็นชื่อรวม ๆ ใช้เรียกเครื่องดนตรีที่ทำด้วยโลหะ ส่วนใหญ่ทำด้วยทองเหลือง (Brass) เรียกกันทั่วไปว่า เครื่องทองเหลือง แตร์เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ทำให้เกิดเสียง โดยใช้ลมเป่า (Wind Instrument) โดยเป่าลมให้ฟายเข้าไปในท่อ (Aero Phone) สามารถเปลี่ยนเสียงได้ 2 วิธีด้วยกันคือ อาศัยริมฝีปากในการเปลี่ยนเสียง และต่อมาใช้ระบบลูกสูบในการเปลี่ยนเสียงแตร์สันนิษฐานว่าน่าจะเรียกชื่อตามเสียงที่ได้ยิน เหมือนกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่คนไทยนิยมเรียกกัน เช่น ได้ยินเสียงว่า “ฉิ่ง” ก็เรียกชื่อว่า “ฉิ่ง” ได้ยินเสียง “แฉ่ง” ก็เรียกว่า “แฉ่ง” ได้ยินว่า “กรับ” ก็เรียกว่า “กรับ” เป็นต้น ส่วนแตร์นั้น บ้างก็เรียกว่า “แกร” บ้างก็เรียกว่า “แตร์” น่าจะได้ยินเสียงเปล่า ๆ ก่าพวดดั่ง “แพร แพร” ก่อน เพราะอาการที่ลิ้นสะบัดระรัวเสียงออกมดั่ง “แพร แพร” แล้วกลายมาเป็น “แกร หรือ แตร์” ในภายหลัง

สุกรี เจริญสุข (2539: 45 - 51) จากแตร์วงที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับทหารในกองทัพไทยได้มีการพัฒนาการเรื่อยมา ครั้งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงบัญญัติคำ “ดุริยางค์” ขึ้น ต่อมาได้ใช้คำว่า “โยธวาทิต” จนถึงปัจจุบัน ซึ่งใช้สำหรับการสวนสนามของทหารและนักกีฬา ทั้ง “ดุริยางค์” และ “โยธวาทิต” หมายถึง “แกรวง” นั่นเองในระหว่างรัชกาลที่ 6 - 7 นับเป็นยุคที่แตร์วงเจริญก้าวหน้าในเมืองสยามเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่กองทัพเท่านั้นที่ฝึกหัดเป่าแตร์กันอย่างจริงจัง แม้แต่ไม่หมู่ประชาชนคนไทยทั่วไป ได้เริ่มหันมานิยมฟังแตร์วงกันอย่างกว้างขวางควบคู่ไปกับวงปี่พาทย์ จึงทำให้เกิดมีวงแตร์ของชาวบ้านทั่วไปโดยนำไปบรรเลงในงานพิธีต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวชนาค งานขึ้นบ้านใหม่ งานกฐินผ้าป่า ซึ่งจะใช้นำขบวนแห่ทั้งในงานมงคลและอวมงคล แต่แตร์วงที่จะสามารถไปบรรเลงในงานพิธีดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องเรียนรู้เพลงต่าง ๆ เช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ด้วยเพราะใช้เพลงไทยประเภทเดียวกันบรรเลงประกอบพิธีต่อมามีเพลงประเภทไทยสากลและลูกทุ่งเกิดขึ้น ปรากฏว่าพวกแตร์วง สามารถนำมาบรรเลงกันในงานต่าง ๆ ได้อย่างกลมกลืนมีเพลงต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเครื่องดนตรีที่นิยมใช้ประกอบด้วยเครื่องเป่าและเครื่องจังหวะเป็นหลัก เช่น ทรัมเป็ต ทรอมโบน คอร์เน็ต บาริโตน (ยูโฟเนียม) ทูบา ฮอว์น คลาริเน็ต แซกโซโฟน และเครื่องจังหวะ กลองอเมริกัน (กลองใหญ่) ฉิ่ง ฉาบ และกรับ เมื่อมีความใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของชาวบ้านมากขึ้นในที่สุดแตร์วงแบบชาวบ้านก็เป็นที่ยอมรับและจัดให้เป็นดนตรีพื้นบ้านอีกประเภทหนึ่ง ที่สร้างความสนุกสนานให้กับชาวบ้านคนไทยมาจนทุกวันนี้

จิระ สัตตะพันธ์ศิริ (2549: บทคัดย่อ) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องแตร์วงชาวบ้านกรณีศึกษาแตร์วงคณะสุนิศา บ้านท่ามะขาม ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ได้กล่าวไว้ว่าแตร์วงสุนิศาเป็นแตร์วงที่ยังคงอนุรักษ์สืบทอดแนวทางการบรรเลงเพลงไทยเดิมแบบฉบับและในขณะเดียวกันก็มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการประสมวงและโอกาสการแสดงเพื่อปรับให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน มีระบบการบันทึกโน้ตเป็นของตนเอง เพลงที่บรรเลงมีการจัดหมวดหมู่และวัตถุประสงค์

การใช้งานโดยเฉพาะเพื่อให้เหมาะสมกับโอกาสที่แสดง แตรวงสุนิศามีบทบาทการรับใช้สังคมอย่างเด่นชัดอยู่ 2 ประการคือ ใช้บรรเลงเพื่อความบันเทิงและประกอบพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของการรับใช้สังคมของดนตรีพื้นบ้านของไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการศึกษา การวิจัยเรื่องวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอริยมุตไตรยวัดไผ่ อำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามกระบวนการมานุษยดุริยางค-วิทยา (Ethnomusicology) โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร ตำรา ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ออกปฏิบัติภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งศึกษาประวัติความเป็นมา สถานภาพและบทบาทของวงดนตรีนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลศึกษา

- 1.1.1 ห้องสมุดวัดไผ่ อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี
- 1.1.2 ห้องสมุดประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
- 1.1.3 สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- 1.1.4 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- 1.1.5 หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1.2 บุคคลข้อมูล

- 1.2.1 เจ้าอาวาสและคณะสงฆ์ภายในวัด
- 1.2.2 ชาวบ้านที่มาร่วมประเพณี
- 1.2.3 นักดนตรี

2. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

การรวบรวมข้อมูลนั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

2.1 การรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา สภาพทางสังคม ภาษา จำนวนประชากร การศึกษา ศาสนา การแต่งกาย อาชีพ ประเพณี

2.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการติดต่อสอบถามจากบุคคลในพื้นที่ ถึงสภาพ ทั่วๆไปของชุมชนในปัจจุบัน บันทึกลำดับขั้นตอนประเพณี สัมภาษณ์วงดนตรีต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3. อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

- 3.1 เครื่องบันทึกเสียง
- 3.2 เครื่องบันทึกภาพเคลื่อนไหว
- 3.3 เครื่องบันทึกภาพนิ่ง
- 3.4 อุปกรณ์ในการจดบันทึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา ในด้านต่างๆต่อไปนี้

- 4.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาและประเพณีแห่งพระศรีอริยเมตไตรย์
 - 4.1.1 ประวัติความเป็นมาของประเพณี
 - 4.1.2 ประวัติวัด
 - 4.1.3 ประวัติความเป็นมาพระศรีอริยเมตไตรย์
 - 4.1.4 ลำดับชั้นต่อนพธิ์แห่ง
- 4.2 ศึกษาวงดนตรีในประเพณีแห่งพระศรีอริยเมตไตรย์
 - 4.2.1 ประวัติของวงดนตรี
 - 4.2.2 ศึกษาสภาพทั่วไปของวงดนตรี
 - 4.2.3 บทบาทหน้าที่ของวงดนตรี
 - 4.2.4 บทเพลงที่ใช้

5. การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานผลการวิจัยด้วยการเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์เป็นรูปเล่มงานวิจัยที่สมบูรณ์ด้วยการแบ่งเป็นบทต่างๆ 5 บทคือ

- 5.1 บทนำ
- 5.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 5.3 วิธีดำเนินการวิจัย
- 5.4 ประเพณีแห่งพระศรีอริยเมตไตรย์
- 5.5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอริยเมตไตรย์ วัดไผ่ อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรี โดยทำการศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณี ประวัติวัด ประวัติความเป็นมาของพระศรีอริยเมตไตรย์ ตลอดจนลำดับขั้นตอนพิธีการแห่ และทำการศึกษาวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอริยเมตไตรย์ ประวัติของวง สภาพทั่วไปของวงดนตรี บทบาทหน้าที่ของวงดนตรี รวมไปถึงบทเพลงที่ใช้บรรเลง วงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอริยเมตไตรย์แบ่งเป็นวงที่ใช้บรรเลงในขบวนแห่และวงดนตรีที่ชาวบ้านจัดหามาร่วมแสดงในประเพณีริมสองข้างทางที่ขบวนเคลื่อนผ่าน โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาวงดนตรีที่ใช้ในขบวนแห่ ซึ่งเป็นวงดนตรีประเภทแถวชาวบ้าน ได้แก่ แถววงคณะนพดลบันเทิง

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาและประเพณีแห่พระศรีอริยเมตไตรย์
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของประเพณี
 - 1.2 ประวัติวัด
 - 1.3 ประวัติความเป็นมาพระศรีอริยเมตไตรย์
 - 1.4 ลำดับขั้นตอนพิธีแห่
2. ศึกษาวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอริยเมตไตรย์
 - 2.1 ประวัติของวงดนตรี
 - 2.2 ศึกษาสภาพทั่วไปของวงดนตรี
 - 2.3 บทบาทหน้าที่ของวงดนตรี
 - 2.4 บทเพลงที่ใช้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาและประเพณีแห่งพระศรีอริยเมตไตรย์

ภาพประกอบ 1 ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหารพระศรีอริยเมตไตรย์

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2560

1.1 ประวัติความเป็นมาของประเพณี

ประเพณีแห่งพระศรีอริยเมตไตรย์ วัดไผ่ ตั้งอยู่ที่ ตำบลเขาสมอคอน อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี เป็นประเพณีที่ชาวบ้านถือปฏิบัติกันมาช้านานและเชื่อกันว่าพระศรีอริยเมตไตรย์จะมาตรัสรู้เป็นสัมมาสัมพุทธเจ้าในโลกมนุษย์หลังจากสิ้นสุดศาสนาของพระมหาสมณโคดมแล้ว 5,000 ปี เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงได้มีการสร้างรูปหล่อพระศรีอริยเมตไตรย์ขึ้นเพื่อเป็นที่เคารพสักการะ โดยเชื่อกันว่าถ้าได้ไปเกิดในยุคศาสนาของพระศรีอริยเมตไตรย์จะมีความร่มเย็นเป็นสุข ประเพณีแห่งพระศรีอริยเมตไตรย์แต่เดิมจะจัดในช่วงหน้าน้ำตรงกับวันแรม 5 ค่ำ เดือน 11 เป็นประเพณีทางน้ำเพราะน้ำจะท่วมทุ่งการสัญจรไปทางเรือสะดวก การแห่ทางน้ำจะอัญเชิญรูปหล่อพระศรีอริยเมตไตรย์ลงเรือเรียกกันว่า "เรือทอง" และมีเรือพายของคณะกรรมการวัดใช้เชือกลากจูงนำหน้า มีเรือพายของชาวบ้านนับร้อยๆ ลำร่วมขบวนมีกิจกรรมต่างๆ เช่นการแข่งเรือยาว เพลงช้อยและเพลงเรือ เป็นต้น ทำขบวนมีเรือเอี่ยมจูนของทางวัดบรรทุกวมให้ ปี่พาทย์ และแตรวง เพื่อบรรเลงสร้างความสะดวกสนุกรสนานครึกครื้นไปตลอดทาง โดยเรือทุกลำจะตกแต่งอย่างสวยงามเพื่อโยงเรือทองและผลัดเปลี่ยนกันจูงไปตามลำน้ำบางขามจนถึงวัดมหาสอน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ ตลอดระยะทางการแห่ทางน้ำจะมีการตั้งโรงทานเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่มแก่ผู้ร่วมขบวน เมื่อขบวนแห่กลับมาถึงวัดก็จะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มนัสการ สรงน้ำ และปิดทองพระศรีอริยเมตไตรย์ ในตอนกลางคืนชาวบ้านจะนำเรือพายมาลอยอยู่หน้าวัด เพื่อฟังพ่อเพลง -

แม่เพลงแสดงเพลงพื้นบ้าน ได้ตอบกันเป็นที่สนุกสนาน เรือทุกลำจะมีการจุดตะเกียงจนดูสว่างไสวไปทั่ว ส่วนบนศาลาวัด(วัดไผ่) มีการเทศนาเรื่องตำนานพระศรีอริยมุตไตรภพ ให้ประชาชนฟังไปพร้อมๆ กัน ประเพณีแห่พระศรีอริย์วัดไผ่ทางน้ำได้ล้มเลิกไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 เพราะได้มีการสร้างเขื่อนเจ้าพระยา ที่จังหวัดชัยนาท เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตร จึงทำให้น้ำเหนือที่เคยไหลท่วมทุ่งตำบลเขาสมอคอนแห้งแล้งลง เป็นเหตุให้ประเพณีแห่พระศรีอริยมุตไตรภพ วัดไผ่ เปลี่ยนมาจัดในฤดูแล้งแทน ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 เป็นประเพณีแห่ทางบก โดยพิธีการต่างๆ ยังคงอนุรักษ์แบบแผนเดิมไว้

ปัจจุบันประเพณีแห่พระศรีอริยมุตไตรภพ วัดไผ่ ทางบกได้กำหนดให้วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี โดยถือปฏิบัติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 ทางวัดจะจัดขบวนแห่และได้มีการอัญเชิญรูปหล่อพระศรีอริยมุตไตรภพ ประดิษฐานบนตะเฒ่าชนิดไม่มีล้อทำเป็นบุษบกมีหลังคาหรือทำเป็นฉัตรกันแทน แล้วนำเชือกขนาดใหญ่ 2 เส้น ผูกยึดกับตะเฒ่าเป็น 2 แถว ให้ประชาชนทั้งหลายที่มาร่วมงานช่วยกันชักลากไปตามเส้นทางที่กำหนด เมื่อถึงเวลาเคลื่อนขบวนจะจุดพลุ พร้อมตีกลองและระฆัง เป็นสัญญาณให้เริ่มจุดลากตะเฒ่า โดยจะทำการอัญเชิญรูปหล่อพระศรีอริยมุตไตรภพแห่ผ่านหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งตลอดระยะทางจะมีผู้มาตั้งโรงทานเลี้ยงอาหารนานาชาติให้กับชาวบ้านและผู้มาร่วมงาน เมื่อขบวนเคลื่อนถึงปลายทางที่กำหนดจะทำการหยุดพัก เสร็จแล้วแห่กลับตามเส้นทางเดิม เมื่อขบวนเคลื่อนกลับถึงวัดจะอัญเชิญขึ้นประดิษฐานยังวิหารตามเดิมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมานมัสการ ปิดทอง กลางคืนจะมีมหรสพสมโภชตลอดงาน

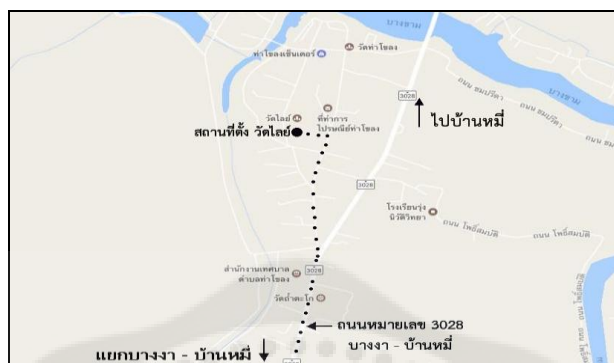
ประเพณีการแห่พระศรีอริย์ได้จัดให้มีการแห่มาโดยตลอดทุกปีถึงแม้ว่ากาลเล่นบางสิ่งบางอย่างจะไม่เหมือนสมัยโบราณเพราะกาลเวลาเปลี่ยนวัฒนธรรมบางอย่างจึงเปลี่ยนแปลงตามไปตลอดจนสังคมที่มีความเจริญขึ้นทำให้ประเพณีการแห่พระศรีอริยมุตไตรภพมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปบ้าง เช่นงดการแห่ทางน้ำเนื่องจากน้ำในแม่น้ำบางขามมีปริมาณไม่เพียงพอ และมีการสร้างเขื่อนเจ้าพระยา อีกทั้งชาวบ้านไม่มีพาหนะทางน้ำใช้แล้ว แต่ก็ยังนับว่าทางคณะกรรมการจัดงานและชาวบ้าน ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมไว้ได้เป็นอย่างดี คือยังคงจัดงานตามรูปแบบประเพณีดั้งเดิมและจัดตามวันเวลาที่กำหนดโดยเริ่มขบวนแห่(วันชักพระ) เวลา 09.00 น. โดยขบวนแห่จะออกจากวัดไผ่ไปตามเส้นทางที่กำหนดถึงที่หมายเวลา 12.00 น. และนำขบวนแห่กลับมาตามเส้นทางเดิม โดยจะถึงวัดไผ่เวลาประมาณ 16.00 น. จากนั้นทำการแห่รอบพระวิหาร จำนวน 3 รอบ ก่อนนำพระศรีอริยมุตไตรภพเข้าประดิษฐาน ณ พระวิหารพระศรีอริยมุตไตรภพ วัดไผ่ ต่อไป

กำหนดการงานนมัสการพระศรีอริย์ประจำปีในปัจจุบัน

ครั้งที่ 1 กำหนดวันขึ้น 14,15 ค่ำ แรม 1 ค่ำ เดือน 3 (นมัสการอย่างเดียวไม่ทำการแห่)

ครั้งที่ 2 กำหนดวันขึ้น 14,15 ค่ำ แรม 1 ค่ำ เดือน 6 (แห่ผึ้งตะวันออกของแม่น้ำบางขาม)
ครั้งที่ 3 กำหนดวันแรม 4 ค่ำ เดือน 11 (แห่ผึ้งตะวันตกของแม่น้ำบางขาม)

1.2 ประวัติวัดไผ่

ภาพประกอบ 2 แผนที่วัดไผ่

จัดทำโดยผู้วิจัย 2560

แผนที่และข้อมูลการเดินทางเข้าสู่วัดไผ่ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 311 (ลพบุรี – สิงห์บุรี) แล้วเลี้ยวเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 3028 ตรงสี่แยกไฟแดง บางงา – บ้านหมี่ (กม.18) เข้าไปตามทางหลวง 3028 ประมาณ 6 กิโลเมตร วัดตั้งอยู่ทางด้านซ้ายมือ มีรถโดยสารประจำทางผ่านหลายสาย คือ สายลพบุรี – ท่าไชยง สายโคกสำโรง – บ้านหมี่ และสายสิงห์บุรี – บ้านหมี่

ภาพประกอบ 3 ชุมประตู่ทางเข้าวัดไผ่

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2560

ภาพประกอบ 4 บริเวณวัดไถ่

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2560

วัดไถ่ เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน สันนิษฐานว่าสร้างตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตอนต้น ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางขาม ตำบลเขาสมอคอน อำเภอท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับ จังหวัดสิงห์บุรี มีประวัติจารึกในคัมภีร์ใบลานเทศนาว่า เป็นหมู่บ้านท่าลาด แขวงเมืองปาวา อันเป็นหมู่บ้านที่อุดม-สมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร

ภาพประกอบ 5 พระวิหารเก้าห้อง

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2560

พระวิหารเก้าห้องเป็นสถาปัตยกรรมแบบอยุธยาตอนต้นมีลักษณะเจาะช่องผนังแทนหน้าต่าง ตัววิหารกว้าง 13 เมตร ยาว 29 เมตร มีประตูเข้าออก 4 ประตู นับเป็นวิหารที่มีขนาดใหญ่

ภาพประกอบ 6 พระประธานในพระวิหารเก้าห้อง

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2560

ภายในมีพระประธานขนาดใหญ่เป็นพระปางสมาธิในซุ้มเรือนแก้วคล้ายพระพุทธรูปชินราช ศิลปะลือ-ทองสังเกตุได้จากพระพักตร์เป็นรูปไข่ แต่ดูเข้มแข็งบึกบึน มีไรพระศก และชายสังฆาฏิตัดตรง เดิมองค์พระเป็นหินทรายแดง ปัจจุบันมีการพอกปูนและลงรักปิดทองมีหน้าตักกว้างขนาด 3.8 เมตร

ด้านหน้าวิหาร

ด้านหลังวิหาร

ภาพประกอบ 7 ภาพปูนปั้นเรื่องทศชาติและปฐมสมโพธิ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2560

บริเวณของพระวิหารเก๋าท้องประกอบไปด้วยงานศิลปกรรมอันล้ำค่าทอดถึงภูมิปัญญาไทยเป็นศิลปะชั้นเอกที่ไม่ควรพลาดชม ได้แก่ ภาพปูนปั้นเรื่องทศชาติ และปฐมสมโพธิที่ผนังด้านหน้าและด้านหลัง มีความสวยงามสมบูรณ์ นับว่าเป็นภาพประติมากรรมฝาผนังขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญยิ่งชิ้นหนึ่งของชาติ

ภาพประกอบ 8 พิพิธภัณฑวัดไลย์

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2560

พิพิธภัณฑวัดไลย์ เป็นที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุไว้เป็นจำนวนมากโดยจัดแสดงให้ชมในอาคารพิพิธภัณฑ 2 ชั้น โบราณวัตถุในพิพิธภัณฑเป็นของเก่าแก่ที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้นำมาถวายวัดซึ่งได้มาจากมรดกตกทอดสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ และภายในพิพิธภัณฑมีการจัดแสดงพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งเสด็จประพาสต้นที่วัดไลย์ พิพิธภัณฑวัดไลย์ริเริ่มโดยพระครูสุพุทธิสุนทร (หลวงพ่อเล็ก) เจ้าอาวาสวัดไลย์ (พ.ศ. 2472-2487) เป็นผู้รวบรวมสิ่งของและโบราณวัตถุต่างๆ โดยจัดแสดงไว้ที่หอประชุมสงฆ์ของวัดไลย์ จากนั้นพระครูสถิตปัญญาภิสันท์ เจ้าอาวาสวัดไลย์ (พ.ศ. 2521-2530) ทำการสร้างอาคารพิพิธภัณฑขึ้นมาและนำสิ่งของเข้ามาจัดแสดงต่อมาพระครูวิลาสพัฒนคุณ (พ.ศ.2531 - ปัจจุบัน) เจ้าอาวาสวัดไลย์รูปปัจจุบันร่วมกับนายพิชัย วงษ์-สุวรรณ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำการปรับปรุงการจัดแสดงโบราณวัตถุและสิ่งของต่างๆ ให้เป็นระเบียบและเป็นหมวดหมู่พร้อมทั้งประกอบคำอธิบายอย่างเป็นรูปแบบ โดยแบ่งจัดแสดงออกเป็น 2 ชั้นดังนี้

ชั้นล่าง ได้จัดแสดงสิ่งของไว้ภายในตู้ต่างๆ มีตราประทับสำคัญ, สังข์ประกอบพิธี, ต้นไม้ทอง, ตู้เงินเหรียญโบราณต่างๆ พดด้วง, เครื่องเงินมีทั้งกลองสุบยา กลองสุบฝืน กลองทำจากเงิน, ตะเกียงโบราณ, โต๊ะเครื่องเรือนฝังมุกชุดใหญ่, ที่ฝาผนังมีภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งเสด็จประพาสมาที่วัดไผ่ เป็นภาพชาวบ้านที่มารับเสด็จ และภาพสะพานไม้ไผ่หน้าวัดด้านที่ติดกับแม่น้ำบางขามกลางห้องมีตู้แสดงเครื่องปั้นดินเผายุคต่างๆ ตุ๊กตาเสียมกบาลยุคอยุธยา เครื่องเคลือบจากเตาเผาเชียงใหม่ จานเชิงเขียนสี, ตู้พระจุลหรือแผ่นปิดศิระทองคำของพระพุทธรูปพระศรีอริยเมตไตร, ตู้กระเบื้องเขียนสีเบญจรงค์, ตู้จัดแสดงเครื่องกระเบื้องลายครามและตุ๊กตากระเบือที่มีหนวดจริงๆ และตู้เครื่องเงินลงรักปิดทอง

ชั้นบน จัดแสดงเกี่ยวกับพระพุทธรูป มีตู้พระธรรมลายรดน้ำ คัมภีร์สมุดข่อย พระพุทธรูป-โบราณทั้งโลหะและเป็นหินแกะสลัก เครื่องทองเหลืองต่าง ๆ ชั้นสาครทำนํ้ามนต์ใบใหญ่ เครื่องดนตรีไทยของวัดไผ่ ที่ริเริ่มจากพระครูสุพุทธิสุนทร (พ.ศ.2472 - พ.ศ.2487) ชุดเขียนหมาก ตะบันหมาก-ทองเหลือง และมีรูปปั้นพระอินทร์ที่มีขนาดเท่ากับตัว

ภาพประกอบ 9 พระศรีอริยเมตไตรย์

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2560

"พระศรีอริยเมตไตรย์" ประดิษฐานวัดไผ่ ต.เขาสมอคอน อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี มีพุทธลักษณะ ศิลปะรัตนโกสินทร์ ขนาดหน้าตักกว้าง 92 เซนติเมตร สูง 107 เซนติเมตร วัสดุสำริดลงรักปิดทองหล่อแบบพุทธรูปปาง คือ ศิระโสด้าน ไม่มีเปลวรัศมี ลักษณะคล้ายมนุษย์สามัญนั่งขัดสมาธิคล้ายปางมารวิชัยตามตำนาน เล่าว่า ได้หล่อขึ้นแทนองค์พระศรีอริยเมตไตรย์ซึ่งได้เคยจุติลงมาเกิดในท้องถิ่นและ

บวชอยู่ ณ วัดไผ่แห่งนี้ หลังจากที่ได้บำเพ็ญกิจแห่งพุทธศาสนาจนบริบูรณ์แล้ว ก็ดับขันธกัลป์สู่ภพภูมิสวรรค์ชั้นดุสิตชาวบ้านทั้งหลายมีความศรัทธาเลื่อมใสใจอาลัย ในพระศรีอาริย์เป็นอย่างยิ่งจึงร่วมมือกันสร้างรูปเหมือนของท่านไว้สักการะแทนสืบมารูปหล่อพระศรีอาริย์ที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ เป็นรูปสร้างใหม่ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากเกิดไฟป่าไหม้พระวิหาร รูปพระศรีอาริย์ชำรุดมาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ส่งมายังกรุงเทพฯ เพื่อให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าประดิษฐวรการทรงซ่อมสร้างขึ้นใหม่ส่วนรูปเดิมนั้นกล่าวกันว่าสร้างในสมัยพระเจ้าปราสาททอง ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระราชศรัทธาสร้างรูปพระศรีอาริย์ไว้หลายรูป และนับว่ารูปพระศรีอาริย์ ในรุ่นเดียวกันยังหาได้ที่วัดในพระนครศรีอยุธยาอีกสองวัด คือ วัดชุมพลนิกายาราม อำเภอบางปะอิน และวัดใหม่ อำเภอนครหลวง

ลำดับเจ้าอาวาสวัดไผ่

ตำบลเขาสมคอน อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี

เนื่องด้วยวัดไผ่ เป็นวัดโบราณเก่าแก่มาก ไม่มีผู้ใดทราบว่าจะก่อสร้างขึ้นมาในสมัยใด ใครเป็นผู้สร้าง มีเจ้าอาวาสปกครองวัดมาแล้วกี่รูป ฉะนั้นจึงไม่สามารถที่จะนำรายนามเจ้าอาวาสมาบันทึกไว้ในที่นี้ได้ทุกรูป แต่จะนำมาบันทึกไว้เท่าที่พอจะสืบทราบมาได้จากผู้เฒ่าผู้แก่ ดังนี้

1. หลวงพ่อบุญ	ไม่ปรากฏหลักฐาน
2. หลวงพ่อชื่น	ไม่ปรากฏหลักฐาน
3. หลวงพ่อพลบ	ไม่ปรากฏหลักฐาน
4. หลวงพ่อสุนพุทธโร	(พ.ศ.2451- พ.ศ.2471)
5. พระครูสุพุทธิสุนทร (หลวงพ่อเล็ก)	(พ.ศ.2472 - พ.ศ.2487)
6. พระครูสุจิตธรรมธัช (สาย สุจิตโต)	(พ.ศ.2488- พ.ศ.2520)
7. พระครูสถิตปัญญากิสันท์ (สงวน ฐิตปัญโญ)	(พ.ศ.2521- พ.ศ.2530)
8. พระครูวิลาสพัฒนคุณ (มหาบุญยัง อคฺคธมฺโม)	(พ.ศ.2531- ปัจจุบัน)

1.3 ประวัติความเป็นมาพระศรีอาริย์เมตไตรย์วัดไผ่

พระศรีอาริย์เมตไตรย์ เป็นปูชนียวัตถุสำคัญของวัดไผ่ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นตั้งแต่แรกตั้งกรุงศรีอยุธยา หรือในสมัยสุโขทัย เป็นการหล่อแบบพุทธสาวก ศีรษะโล้น ไม่มีเปลวรัศมี ลักษณะคล้ายมนุษย์สามัญ นั่งขัดสมาธิคล้ายปางมารวิชัย ศิลปะรัตนโกสินทร์ ทำจากสำริด ลงรักปิดทอง ตามตำนานกล่าวว่าหล่อขึ้นแทนองค์พระศรีอาริย์เมตไตรย์องค์เดิมที่ถูกไฟไหม้ในสมัยพระเจ้าปราสาททอง ต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) จึงโปรดฯ ให้พระบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ซ่อมสร้างขึ้นใหม่

มีตำนานเล่าเกี่ยวกับพระศรีอริยเมตไตรย์ว่ามีชายแก่คนหนึ่งชื่อมณฑา หมั่นทำบุญรักษาศีลภาวนาอยู่เป็นนิจ เพื่อจะได้มีอายุยืนไปถึงสมัยพระศรีอริยเมตไตรย์มาโปรดโลกมนุษย์ ก่อนจะตายก็ได้สั่งญาติไว้ว่าให้เอาศพแก้ว 7 วันแล้วค่อยเผา เมื่อเผามณฑาตายไป ด้วยบุญกุศลที่แก่สร้างสมไว้ พระอินทร์จึงเป็นผู้มารับวิญญาณและแจ้งแก่ว่าพระศรีอริยเมตไตรย์มาเกิดเป็นมนุษย์แล้ว และบวชเป็นพระอยู่วัดไลย์ แต่ไม่รู้ว่าหน้าตาเป็นอย่างไร พระอินทร์จึงมอบดอกบัวหนึ่งดอกแก่เผามณฑา เพื่อนำไปกราบพระศรีอริยเมตไตรย์แล้วส่งวิญญาณแก่กลับสู่ร่าง เผามณฑาฟื้นขึ้นมาแล้วเล่าเรื่องไปพบพระอินทร์ให้ญาติพี่น้องฟังและรีบไปวัดไลย์ เมื่อไปถึงพระกำลังสวดปาฏิโมกข์อยู่ในโบสถ์แกจึงนั่งรออยู่ที่บันไดโบสถ์พร้อมกับพนมมือชูดอกบัวขึ้นถวาย พระสงฆ์ได้เดินออกจากโบสถ์ทีละรูป แต่ไม่มีพระสงฆ์องค์ใดรับดอกบัวเลย เนื่องจากพระสงฆ์มองไม่เห็นดอกบัว เห็นเพียงเผามณฑานั่งพนมมืออยู่ เมื่อพระออกจากโบสถ์จนหมดแล้ว เผามณฑาจึงถามเถรว่า พระสงฆ์วัดนี้หมดแล้วหรือ เถรบอกว่ายังมีอีกรูปหนึ่งชื่อ "พระศรี" วันนี้อาพาธไม่ได้ลงโบสถ์ แกจึงรีบไปหาพระศรีที่กุฏิเพื่อถวายดอกบัว พระศรีเห็นดอกบัวก็รีบลุกขึ้นรับ เผามณฑารู้ทันทีว่าเป็นพระศรีอริยเมตไตรย์ ยังความปลื้มปิติให้แก่เผามณฑาเป็นยิ่งนัก จึงขออยู่รับใช้พระศรี โดยไม่ให้แก่เล่าเรื่องที่พระศรีอริยเมตไตรย์ลงมาเกิดในโลกมนุษย์และบวชเป็นพระอยู่วัดไลย์ให้ใครรู้ อยู่ต่อมาพระศรีก็ถึงแก่มรณะภาพ พระธาตุท่านได้กลายเป็นทองสามกษัตริย์ พระภิกษุสามเณรและประชาชนผู้มีจิตศรัทธาจึงได้นำไปหล่อรูปพระศรี แต่ทำอย่างไรก็ไม่เสร็จ พระอินทร์จึงแอบมาหล่อให้ในเวลาพลที่ภิกษุสามเณรไปฉันเพล เมื่อกลับจากฉันเพลก็เห็นรูปหล่อพระศรีเสร็จเรียบร้อยแล้วเป็นที่อัศจรรย์

1.4 ลำดับขั้นตอนพิธีแห่

ลำดับขั้นตอนในพิธีแห่กำหนด 1 วัน โดยเริ่มต้นขบวนบริเวณหน้าวิหารพระศรีอริยเมตไตรย์วัดไลย์ เลี้ยวซ้ายไปตามถนนสายบางงา – บ้านหมี่ สิ้นสุดปลายทางที่วัดทองค่าง รวมระยะทางทั้งขาไปและขากลับประมาณ 14 กิโลเมตร ได้ทำการบันทึกจากประเพณีจริง โดยมีลำดับขั้นตอนการแห่และความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 10 แสดงเส้นทางขบวนแห่พระศรีอาริยมตไตรย์

จัดทำโดยผู้วิจัย 2560

กำหนดการแห่พระศรีอาริยมตไตรย์ (เวลาโดยประมาณ)

เวลา 08.00 น. อัญเชิญรูปหล่อพระศรีอาริยมตไตรย์ออกจากวิหารประดิษฐานบนตะเฒ่า

เวลา 08.30 น. พิธีเปิดงาน

เวลา 09.00 น. เคลื่อนขบวนแห่ออกจากบริเวณพิธีหน้าวิหาร

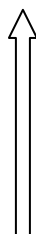
เวลา 12.00 น. ถึงสนามโรงเรียนวัดทองคั้ง

เวลา 13.00 น. เคลื่อนขบวนกลับตามเส้นทางเดิม

เวลา 16.00 น. กลับถึงวัดไถ่ แห่รอบวิหาร 3 รอบแล้วอัญเชิญเข้าประดิษฐานในวิหาร

โดยมีการจัดลำดับขบวนดังนี้

แตรวงฉนวนพดลบันเทิง (หัวขบวน)

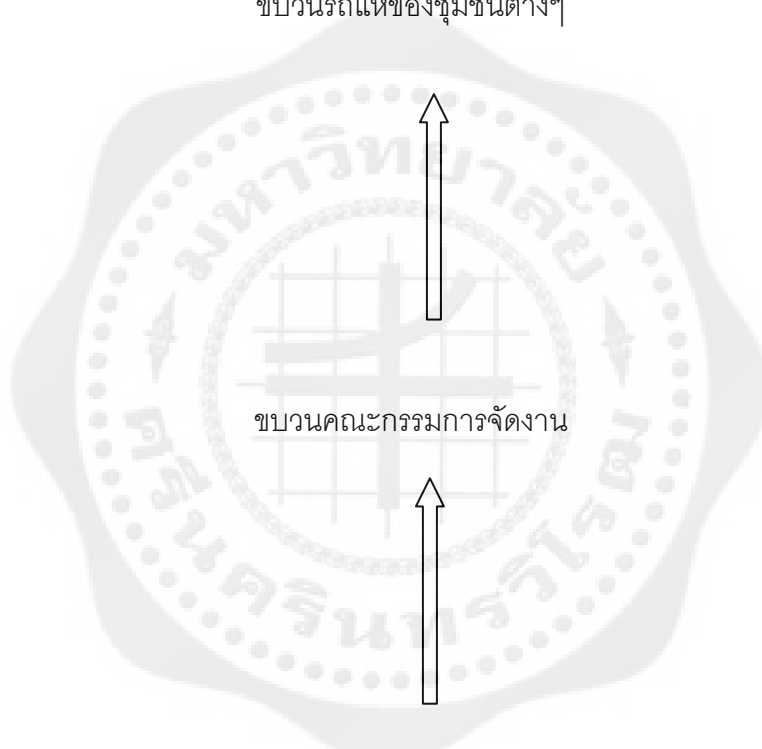
ขบวนรถแห่ของชุมชนต่างๆ

ขบวนคณะกรรมการจัดงาน

พระศรีอาริยมตไตรย์

ภาพประกอบ 11 พระศรีอาริยเมตไตรย์ประดิษฐานบนตะเข้ชนิดไม่มีล้อ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2559

เวลา 08 : 00น. คณะกรรมการจัดงานและพุทธศาสนิกชนอัญเชิญรูปหล่อพระศรีอาริยเมตไตรย์ออกจากวิหารชั้นประดิษฐานบนตะเข้ชนิดไม่มีล้อเหนือบุษบกก่อนอัญเชิญพระศรีอาริยเมตไตรย์ขึ้นประดิษฐานบนตะเข้ จะทำการถอดพระจุไลหรือแผ่นปิดศรีษะทองคำของพระพุทธรูปพระศรีอาริยเมตไตรย์ออกเสียก่อน เพื่อไม่ให้ตกลงเสียหาย

ภาพประกอบ 12 พระจุไลหรือแผ่นปิดศรีษะทองคำของพระพุทธรูปพระศรีอาริยเมตไตรย์

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

ภาพประกอบ 13 นายภานุ แยมศรี (ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี) สรงน้ำพระศรีอารียเมตไตรย์

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

เวลา 8: 30 น. นายภานุ แยมศรี ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี ประธานในพิธีเปิดงานประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ (วัดไผ่) โดยกล่าวถึงความสำคัญของประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ จัดขึ้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยให้คงอยู่คู่กับชุมชน สร้างความรักความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นที่แพร่หลาย ร่วมกันสร้างเอกภาพประจำท้องถิ่น ให้คงอยู่และเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป และเป็นประเพณีที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นประเพณีที่หาชมได้ยาก เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวลพบุรี

เวลา 9 : 00 น.ทำการเคลื่อนขบวนออกจากบริเวณพิธีหน้าวิหารพระศรีอารียเมต-ไตรย์โดยใช้เชือกขนาดใหญ่สองเส้นผูกยึดกับตัวตะเฆ่ทางด้านซ้ายและด้านขวา ทำการจัดรูปขบวนแห่โดยการให้ประชาชนมาร่วมชักลาก ทางคณะกรรมการจัดงานจะทำการจุดพลุเป็นสัญญาณในการเริ่มต้นการแห่ขบวนจะเริ่มต้นจากหน้าวิหารพระศรีอารียออกไปตามทางผ่านซุ้มประตูวัด เลี้ยวซ้ายผ่านตลาดท่าไชหลง เลี้ยวขวาตรงสามแยกวัดท่าไชหลงมุ่งสู่ถนนสาย บางกา - บ้านหมี่ เลี้ยวซ้ายเคลื่อนขบวนไปตามถนนสาย บางกา - บ้านหมี่ ข้ามสะพานข้ามแม่น้ำบางขาม สิ้นสุดการแห่ที่บริเวณสนามโรงเรียนวัดทองคั้งเสร็จแล้วแห่กลับเส้นทางเดิม

ภาพประกอบ 14 การจุดลากตะเซ่

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

มีชาวบ้านและพุทธศาสนิกชนเข้าร่วมในการชักพระเป็นจำนวนมากจนเต็มพื้นที่เชือกที่ทางคณะกรรมการวัดจัดไว้ให้ทั้ง 2 เส้น ชาวบ้านจึงจับมือกันเดินต่อเป็นสองแถวยาวเพื่อทำการจุดลากต่อจากเชือกเป็นที่สนุกสนาน แสดงถึงความศรัทธาและความรักความสามัคคี

ภาพประกอบ 15 ชาวบ้านชักลากตะเซ่ด้วยการจับมือเรียงต่อกัน

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

ดังที่กล่าวข้างต้นว่ามีชาวบ้านและพุทธศาสนิกชนเข้าร่วมในการชักพระเป็นจำนวนมากจึงมีการกำหนดการเคลื่อนที่และการหยุดขบวนโดยใช้ธงสัญลักษณ์ โดยโบกธงสีเขียวคือเคลื่อนขบวนและโบกธงสีแดงคือหยุดขบวน เหตุที่มีการหยุดขบวนนั้นเนื่องจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มัสการ สรงน้ำ รับประทานอาหารจากโรงทานและเป็นการลดความเหนื่อยล้าของผู้ชักลากไปในตัว

ภาพประกอบ 16 การโบกธงสัญลักษณ์ในการหยุดขบวนและเคลื่อนขบวน

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

บรรยากาศสองข้างทางบริเวณตลาดท่าโขลงมีผู้คนจำนวนมากมารอกราบนมัสการขอพรบางส่วนมาด้กรอเพื่อร่วมขบวนแห่พระศรีอาริย์เมตไตรย์

ภาพประกอบ 17 บรรยากาศประเพณีชักพระบริเวณตลาดท่าโขลง

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

อีกประเพณีที่อยู่คู่กับประเพณีการแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ก็คือประเพณีการทำโรงทานอันเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรัก ความสามัคคี ซึ่งอาศัยกิจกรรมนี้เป็นตัวแปรในการผลักดันให้ความรู้รักสามัคคีเกิดขึ้นในสังคม โดยการนำเอาอาหารไปตั้งโรงทานเลี้ยงให้กับผู้มาร่วมในงาน ตลอดระยะทางที่ขบวนผ่านไปนั้นจะมีโรงทานตั้งอยู่เรียงรายไปตลอดเส้นทาง มีทั้งโรงทานของชาวบ้านในชุมชนและโรงทานของชาวบ้านต่างชุมชน ตลอดจนบริษัทห้างร้านต่างๆ หลากหลายหน่วยงาน แต่ละโรงทานจะจัดหาอาหารไว้หลากหลายชนิด เช่น ข้าวต้ม ข้าวแกง ขนมจีนน้ำยา ผัดไทย หอยทอด อาหารจำพวกน้ำแข็งน้ำหวาน และเครื่องดื่มต่างๆ ชนิด ผู้มาร่วมงานสามารถเลือกรับประทานอาหารได้ตามอัธยาศัย นับเป็นการสืบสานประเพณีที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

ภาพประกอบ 18 บรรยากาศโรงทาน ที่มงาน ส.สวยศมนันไก่อ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

ภาพประกอบที่ 19 ชาวบ้านนำขนมทองหยอด ข้าวเหนียวสังขยา จัดเลี้ยงผู้ร่วมงาน

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญที่อยู่คู่กับประเพณีมาแต่โบราณคือดนตรีประกอบการแห่ซึ่งแต่เดิมเป็นการแห่ทางน้ำจะฉัตรเชิญรูปหล่อพระศรีอริยเมตไตรย์ลงเรือ เรียกกันว่า "เรือทรง" และมีเรือพายของคณะกรรมการวัดใช้เชือกลากจูงนำหน้า มีเรือพายของชาวบ้านนับร้อยๆ ลำร่วมขบวน มีกิจกรรมต่างๆ เช่นการแข่งเรือยาว การแสดงเพลงฉ่อยและเพลงเรือ เป็นต้น ทำขบวนมีเรือเอี่ยมจูนของทางวัดบรรทุกวงมโหรี ปี่พาทย์ และแตรวง เพื่อบรรเลงสร้างความสนุกสนานครึกครื้นไปตลอดทาง เป็นที่น่าเสียดายที่ดนตรีประกอบการแห่เหล่านั้นได้เลือนหายไปตามกาลเวลา วงดนตรีที่ใช้บรรเลงจึงปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของสังคม ประเพณีแห่พระศรีอริยเมตไตรย์ในครั้งนี้นี้ยังคงหลงเหลือไว้ซึ่งดนตรีในรูปแบบแตรวงชาวบ้านจำนวน 1 วง ได้แก่แตรวงคณะนพดลบันเทิงทำหน้าที่บรรเลงนำหน้าขบวน เพื่อสร้างบรรยากาศในงานให้มีความสนุกสนานคึกครื้น

ภาพประกอบ 20 แตรวงคณะนพดลบันเทิง

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

วงดนตรีที่ใช้บรรเลงในขบวนแห่จะเริ่มบรรเลงเมื่อได้ยินเสียงพลุสัญญาณ รูปแบบการบรรเลงเน้นความสนุกสนานครื้นเครงเป็นบทเพลงที่มีจังหวะเร้าใจสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปตามลำดับ โดยจะทำการบรรเลงอยู่บนรถบรรทุกหกล้อขนาดใหญ่ที่ทางคณะกรรมการจัดงานเตรียมไว้ให้ การที่มีดนตรีบรรเลงในขบวนก็เพื่อสร้างความสนุกสนานและเป็นการลดความเหนื่อยล้าของผู้ที่จุดลากตะเภ่ เนื่องจากมีระยะทางไกลพอสมควร รวมไปถึง - กลับประมาณ 14 กิโลเมตร

ภายในขบวนแห่พระศรีอริยเมตไตรย์ ประกอบไปด้วยรถแห่ของคณะกรรมการจัดงานวัดไผ่ หน่วยงานและชุมชนต่างๆ โดยจัดประดับตกแต่งอย่างสวยงาม ขบวนรถแห่จะจัดแสดงสิ่งของ

สำคัญต่างๆ ของวัดไผ่ เช่น ภาพจำลองพระวิหารเก้าห้อง ภาพแกะสลักรูปปูนปั้นเรื่องทศชาติและปฐมสมโพธิ ภาพจำลองพระศรีอริยเมตไตรย์ เป็นต้น

ภาพประกอบ 21 รถแห่ของคณะกรรมการจัดงานวัดไผ่

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

ภาพประกอบ 22 รถแห่ของเทศบาลท่าโขลง

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

เมื่อขบวนเคลื่อนผ่านไปตามเส้นทางจะมีการร้องรำทำเพลงเพื่อเป็นการต้อนรับขบวนแห่ มีวงดนตรีประเภทต่างๆ ที่ชาวบ้านจัดหามาแสดงเช่น วงดนตรีสตริง วงดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น วงดนตรี

บางส่วนเป็นการจัดหมาแสดงเพื่อทำการแก้บน ถือเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญของประเพณีเนื่องจากเป็นวัฒนธรรมที่ชาวบ้านยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา วงดนตรีดังกล่าวจะอยู่เรียงรายตลอดสองข้างทางที่ขบวนผ่าน เป็นการแสดงให้เห็นว่าดนตรีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่อยู่คู่กับประเพณีแห่งพระศรีอารียเมตไตรย์

ภาพประกอบ 23 วงดนตรีอิเล็กทรอนิกส์โทนคณะฟ้ารุ่งโรจน์ (จัดหาแสดงโดยโรงงานธารน้ำใจ)

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

ภาพประกอบ 24 วงดนตรีคณะอินทนนท์มีวสิศ จังหวัดสิงห์บุรี (ชาวบ้านจัดหาแสดงแก้บน)

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

วงดนตรีที่นำมาแสดงตลอดสองข้างทางนั้นเกิดจากแรงศรัทธาของชาวบ้าน โดยจะทำการแสดงเมื่อขบวนเคลื่อนผ่านสร้างความสุขสนุกรานแก่ผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี ชาวบ้านบางส่วนจัดตั้ง

เครื่องเสียงเพื่อทำการร้องคาราโอเกะอย่างสนุกสนานเรียกได้ว่างานบุญประเพณีชักพระนี้เปรียบเสมือนเป็นวันครอบครัวที่ทำให้บรรดาสมาชิกมารวมตัวกันเพื่อทำบุญใหญ่ประจำปีบางชุมชนก็ตั้งโรงทานพร้อมกับพิธีต้อนรับขบวนอย่างยิ่งใหญ่โดยมีการรำแสดงถวาย

ภาพประกอบ 25 การรำแสดงถวาย

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

เมื่อขบวนเคลื่อนไปถึงปลายทาง ก็จะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สรงน้ำพระศรีอาริย์เมตไตรย์ และเพื่อเป็นการหยุดพักเอาแรงในการแห่กลับ โดยจุดหมายปลายทางของการแห่พานี้สิ้นสุดที่วัดทองคู้ง (บริเวณสนามหน้าโรงเรียนวัดทองคู้ง)

ภาพประกอบ 26 ชาวบ้านทำการสรงน้ำขอพรพระศรีอาริยมตไตรย์ (สนามโรงเรียนวัดทองคู้ง)

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

ภาพประกอบ 27 ขบวนเตรียมแล้วเข้าข้่มประตูวัดทองคู้ง

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

เมื่อหยุดพักขบวนเสร็จแล้วเวลาประมาณ 13.00 น. นำขบวนแห่กลับตามเส้นทางเดิมไปสิ้นสุดที่ วัดไถย์ เมื่อขบวนแห่เดินทางถึงวัดไถย์ทางคณะกรรมการจัดงานจะทำการถอดพระจุไรเพื่อป้องกันรถตกหล่น จากนั้นอัญเชิญรูปหล่อพระศรีอาริยมตไตรย์เข้าในวิหารชั้นประดิษฐานบนแท่นลากเลื่อนชนิดมีล้อ เสร็จแล้วนำพระจุไรสวมไว้ตามเดิม

ภาพประกอบ 28 ทำการสวมพระจุลไถเตรียมแหวนรอบวิหาร

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

ตั้งขบวนทำการแหวนรอบวิหาร 3 รอบ โดยมีแถววงคนฉะนกดลบันเทิง บรรเลงสร้างควม
สนุกสนานตลอดการแห่

ภาพประกอบ 29 บรรยาการแห่รอบวิหาร

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

เมื่อทำการแห่รอบวิหารเสร็จก็จะอัญเชิญรูปหล่อพระศรีอาริยมตไตรย์เข้าประดิษฐานในวิหาร
เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้กราบนมัสการต่อไป

ภาพประกอบ 30 พระศรีอาริยมตไตรยประดิษฐานภายในวิหาร

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

2. ศึกษาวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอาริยมตไตรย

ประเพณีแห่พระศรีอาริยมตไตรย วัดไผ่ หรือประเพณีชักพระวัดไผ่ แต่เดิมจะจัดในช่วงหน้าน้ำตรงกับวันแรม 5 ค่ำ เดือน 11 เป็นประเพณีทางน้ำเพราะน้ำจะท่วมทุ่ง การสัญจรทางเรือสะดวก การแห่ทางน้ำจะอัญเชิญรูปหล่อพระศรีอาริยมตไตรยลงเรือ เรียกกันว่า "เรือทรง" มีเรือพายของคณะกรรมการวัดใช้เชือกลากจูงนำหน้า และมีเรือพายของชาวบ้านนับร้อยๆ ลำ ร่วมขบวนแห่ มีการแข่งเรือยาว เล่นเพลงข่อยและเพลงเรืออย่างสนุกสนาน ทำยขบวนมีเรือเอี่ยมจูนของทางวัด บรรทุกวงมโหรี ปี่-พาทย์ และแตรวง ทำการบรรเลงให้ความครึกครื้นไปตลอดการแห่ โดยเรือทุกลำจะตกแต่งอย่างสวยงาม เพื่อโยงเรือทรงและผลัดเปลี่ยนกันลากจูงไปตามลำน้ำบางขามจนถึงวัดมหาสอน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่

ประเพณีแห่พระศรีอาริยมตไตรย วัดไผ่ ทางน้ำได้ล้มเลิกไปตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 เพราะมีการสร้างเขื่อนเจ้าพระยา ที่จังหวัดชัยนาท เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตร จึงทำให้น้ำเหนือที่เคยไหลท่วมทุ่งตำบลเขาสมอคอนก็แห้งแล้งลง ประเพณีแห่พระศรีอาริยมตไตรย วัดไผ่ จึงเปลี่ยนมาจัดในฤดูแล้งแทน ตรงกับ วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 เป็นประเพณีแห่ทางบก โดยพิธีการต่างๆ ยังคงอนุรักษ์แบบแผนเดิมไว้เท่าที่จะทำได้ และเป็นที่น่าเสียดายที่ประเพณีบางอย่างได้ลดเลือนและสูญหายไปตามกาลเวลานั้นรวมไปถึงดนตรีที่ใช้ประกอบการแห่ วงดนตรีที่นำมาบรรเลงในปัจจุบันนั้นยังคงเหลือให้

เห็นเพียงวงประเภทแตรวงชาวบ้านชี้ให้เห็นว่าวงดนตรีที่ใช้บรรเลงปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของสังคม สังคมเปลี่ยนวัฒนธรรมเปลี่ยนส่งผลให้กิจกรรมหรือประเพณีบางอย่างถูกเปลี่ยนแปลงตามไป ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่น่าเสียดายที่ทำให้วงดนตรีมโหรีปี่พาทย์ เพลงข่อย และเพลงเรื่อนั้น ไม่ได้รับการสืบทอดและได้รับความนิยมนอกจากคนรุ่นหลัง ปัจจุบันจึงเหลือแต่เครื่องดนตรีบางชิ้นที่จัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑวัดไผ่ จำนวนของวงดนตรีที่ใช้บรรเลงในประเพณีเหล่านั้นมีจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการจัดหาของทางคณะกรรมการจัดงานและตามกำลังทรัพย์ วงดนตรีที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในการแห่งครั้งนี้มีด้วยกัน 2 ลักษณะคือ วงดนตรีที่อยู่ในชบวนแห่ และวงดนตรีที่อยู่ริมสองข้างทางที่ชบวนแห่เคลื่อนผ่าน โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาวงดนตรีที่อยู่ในชบวนแห่ได้แก่วงแตรวงชาวบ้าน คณะนพดลบันเทิง โดยศึกษารายละเอียดดังต่อไปนี้

- ประวัติของวงดนตรี
- ศึกษาสภาพทั่วไปของวงดนตรี
- บทบาทหน้าที่ของวงดนตรี
- บทเพลงที่ใช้

ในส่วนของวงดนตรีที่อยู่ริมสองข้างทางที่ชบวนแห่เคลื่อนผ่านนั้นผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปมาพอสังเขป ชี้ให้เห็นถึงการแสดงออกทางวัฒนธรรมของชาวบ้านในชุมชนที่มีต่อประเพณี เป็นสิ่งที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตามยุคสมัย โดยเมื่อถึงวันงานจะทำการจัดหาวงดนตรีต่างๆ มาทำการแสดงตลอดสองข้างทางที่ชบวนเคลื่อนผ่าน

2.1 ประวัติของวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอาริยมตไตรย์

ประวัติวงดนตรีที่ใช้ในชบวนแห่พระศรีอาริยมตไตรย์ มีจำนวน 1 วง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 31 แผนที่การเดินทางไปบ้านแตรวงคณะนพดลบันเทิง

จัดทำโดยผู้วิจัย 2560

วงดนตรีที่ใช้ในขบวนแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ได้แก่แตรวงคณะนพดลบันเทิง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 21/1 หมู่ 5 ตำบลโคกลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เริ่มก่อตั้งขึ้น จากการรวมตัวกันของบรรดาสมาชิกภายในครอบครัวและนักดนตรีอาชีพ โดยมีนายนพดล แสงคล้ายเป็นหัวหน้าคณะ เริ่มก่อตั้งวงประมาณปี พ.ศ. 2529 หรือเมื่อ 30 ปีก่อน และใช้ชื่อคณะว่า นพดลบันเทิง ตามชื่อของหัวหน้าวง แต่เดิมเป็นวงเล็กๆ มีเครื่องดนตรีน้อยชิ้น นายนพดลได้เล่นดนตรีเก็บเงินซื้อเครื่องดนตรีและทำการฝึกหัดนักดนตรีเพิ่มขึ้นได้มีการพัฒนารูปแบบ และการนำเสนอการบรรเลงแตรวงได้อย่างมีแบบแผน ตลอดจนมีวิธีผสมผสานกันระหว่าง รูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ มีความทันสมัยประยุกต์และปรับปรุงให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน พร้อมทั้งเล่นเพลงใหม่ตามสมัยนิยมจึงทำให้ได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

ส่วนเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นเครื่องดนตรีส่วนกลางของวงที่ได้จากการที่นายนพดล แสงคล้าย (หัวหน้าวง) นำเงินสะสมไปซื้อเครื่องดนตรี ส่วนที่ 2 เป็นเครื่องดนตรีส่วนตัวของสมาชิกภายในวงที่นำมาร่วมบรรเลง ปัจจุบันเครื่องดนตรีของวงนพดลบันเทิงใช้เครื่องดนตรีที่มีคุณภาพดีและหลากหลาย เนื่องจากนายนพดลได้ส่งบุตรชายเข้าศึกษา

ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ปทุมบุรี จึงทำให้ได้รับคำปรึกษาจากบรรดาคณาจารย์และนักดนตรีอาชีพ สมาชิกภายในวงแต่ละคนมีส่วนรับผิดชอบและรักษาเครื่องดนตรีที่อยู่ในวงทุกชิ้น โดยมีเครื่องดนตรีทั้งหมด ดังนี้

คีย์บอร์ด	2 เครื่อง
กีตาร์ไฟฟ้า	1 ตัว
กีตาร์เบส	1 ตัว
กลองชุด	1 ชุด
กลองใหญ่	2 ใบ
กลองฟอร์ทอม	1 ใบ
กลองทริโอ	1 ชุด
ฉาบใหญ่	1 คู่
ฉาบเล็ก	1 คู่
ทรมเป็ต	2 ตัว
ทรอมโบน	2 ตัว
อัลโต้แซ็คโซโฟน	2 ตัว
เทเนอร์แซ็คโซโฟน	1 ตัว
แทมบูรีน	1 ตัว

ความนิยมของแตงวงคณະนพดลบันเทิง เป็นที่นิยมของชาวบ้านทั่วไป ด้วยรูปแบบการเล่นที่ทันสมัย และความขยันมุ่งมั่นตั้งใจในการบรรเลง เป็นวงที่เล่นได้สนุกสนาน จึงมีงานเข้ามาอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นงานแห่ในพิธีกรรมต่างๆ เช่นงานบวช งานแต่ง งานทอดกฐินทอดผ้าป่า รวมไปถึงงานที่บรรเลงเพลงไทยอย่างงานศพ

ส่วนวิธีการฝึกหัดและฝึกซ้อม รวมไปถึงการฝึกหัดเพลงใหม่ๆ ตามสมัยนิยมนั้น นักดนตรีใช้วิธีการจำทำนองเพลงที่ละวรรคตอน แล้วนำทำนองนั้นมาเทียบเสียงของเครื่องดนตรีที่ตนเองเล่น อีกวิธีหนึ่งคือการบอกเป็นโน้ตไทย คือ ด-ร-ม-ช-ล และวิธีสุดท้ายคือการเขียนเพลงออกมาเป็นโน้ตสากล แล้วเล่นตามที่ตนเขียนเพลงไว้ ซึ่งสมาชิกในวงส่วนใหญ่สามารถอ่านโน้ตสากลได้ ในเรื่องของค่าตอบแทน เป็นข้อตกลงกันระหว่างเจ้าของงานกับนายพดล แสงคล้าย ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะ โดยจะมีราคากลางตั้งไว้ตั้งแต่ 8,000 – 15,000 บาท หรือตามแต่จะตกลงกัน ซึ่งราคาข้างขึ้นอยู่กับลักษณะรูปแบบการบรรเลงและระยะเวลาการเดินทาง เช่น ลักษณะบรรเลงแบบงานวันเดียว ก็จะเริ่มที่ 8,000 บาท ถ้าเป็นลักษณะงานแบบค้างคืนงานสองวันก็จะตั้งราคาไว้ที่ 12,000 ส่วนค่าตอบแทนของสมาชิกภายในวงจะได้ลดหลั่นกันไปตามความเหมาะสม และบทบาทหน้าที่

2.2 สภาพทั่วไปของแตรวงคณะนพดลบันเทิง

2.2.1 นักดนตรี

ภาพประกอบ 32 วงดนตรีคณะนพดลบันเทิง

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

แตรวงคณะนพดลบันเทิงเป็นการรวมตัวกัน ของบรรดาสมาชิกภายในครอบครัวแสงคล้อย และสมาชิกนักดนตรีประจำวง ทั้งหมด 15 คนโดยมีนายนพดล แสงคล้อยเป็นหัวหน้าคณะ เล่นตำแหน่งทรมเป็ต เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 18 ปี เครื่องดนตรีที่เริ่มฝึกหัดของนายนพดล แสงคล้อย จะเป็นจำพวกเครื่อง Brass หรือเครื่องเป่าลมทองเหลือง เช่น ทรอมโบน ทรมเป็ต มีความสามารถในการอ่านโน้ตได้ทั้งโน้ตไทยและโน้ตสากล มีความสามารถทางด้านการเขียนโน้ตเพลงโดยใช้วิธีการจำเสียงและจังหวะ นายนพดล แสงคล้อย สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลากหลายชนิดและเป็นผู้สอนดนตรีให้กับสมาชิกภายในวงแตรวงคณะนพดลบันเทิงสามารถบรรเลงได้ทั้งเพลงไทย เพลงลูกทุ่ง เพลงสตริง และเพลงตามสมัยนิยมเวลาไปงานแต่ละครั้งจะขนเครื่องดนตรีและนักดนตรี โดยใช้รถกระบะ จำนวน 2 คัน โดยมีรายละเอียดของสมาชิกในวงดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 33 นายนพดล แสงคล้อย

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

1. นายนพดล แสงคล้อย (หัวหน้าวง) อายุ 58 ปี ประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไป การศึกษาจบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 7 เป็นผู้ก่อตั้งคณะ ตำแหน่งเครื่องดนตรีที่เล่นภายในวงได้แก่ ทรัมเป็ต นายนพดล แสงคล้อย มีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีได้ครบทุกชิ้นภายในวง เช่น เครื่องเป่าลมทองเหลือง คีย์บอร์ด กีตาร์ไฟฟ้า กีตาร์เบส เป็นต้น เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 18 ปี โดยมีผู้ฝึกสอนในการเล่นดนตรีคือ ครูแนบ จันทวีระ ซึ่งเป็นครูทางด้านดนตรีไทย ทำให้นายนพดล แสงคล้อย ได้รับความรู้ทางด้านเพลงไทย นอกจากนี้นายนพดล แสงคล้อย มีความสามารถในการอ่านโน้ตไทยและโน้ตสากล ได้เป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 34 นายจิตตพันธ์ แสงคล้อย

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2560

2. นายจิตตพนธ์ แสงคล้าย อายุ 21 ปี เป็นบุตรชายของนายนพดล แสงคล้าย กำลังศึกษา ระดับปริญญาตรีวิชาเอกดนตรีสากลวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี ตำแหน่งเครื่องดนตรีที่เล่นภายในวง ได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า เครื่องดนตรีประเภทอื่นที่สามารถเล่นได้คือ คีย์บอร์ด กลองชุด กีตาร์เบส และ เครื่องเป่า เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 10 ปี สามารถอ่านโน้ตไทยและโน้ตสากลได้ เล่นดนตรีกับวง นพดลบันเทิงมาทั้งหมด เป็นเวลา 11 ปี โดยมีผู้ฝึกสอนในการเล่นดนตรีได้แก่ นายนพดล แสงคล้าย (บิดา) และศึกษาการเล่นเครื่องดนตรีจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี

ภาพประกอบ 35 นายประสิทธิ์ แสงคล้าย

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

3. นายประสิทธิ์ แสงคล้าย อายุ 26 ปี ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ทางด้าน การศึกษาจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตำแหน่งเครื่องดนตรีที่เล่นภายในวงได้แก่ ทรัมเป็ต ความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีประเภทอื่น ได้แก่ ทรอมโบน เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 11 ปี ไม่สามารถอ่านโน้ตสากลได้แต่สามารถอ่านโน้ตไทยได้ เล่นดนตรีกับวงนพดลบันเทิง เป็นระยะเวลา ทั้งหมด 15 ปี โดยมีนายนพดล แสงคล้าย ผู้ฝึกสอนในการเล่นดนตรี

ภาพประกอบ 36 นายพรเทพ จานปัญญา

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

4. นายพรเทพ จานปัญญา อายุ 21 ปี จบการศึกษาระดับชั้น จบการศึกษาระดับชั้น ป.ว.ส. ตำแหน่ง เครื่องดนตรีที่เล่นภายในวงได้แก่ กลองชุด เครื่องดนตรีประเภทอื่นที่เล่นได้ กีตาร์ไฟฟ้า กีตาร์เบส ไฟฟ้าเริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 13 ปี อ่านโน้ตไทยได้ อ่านโน้ตสากลได้เล็กน้อย เล่นดนตรีกับวงนพดล บ้านเทิงมาทั้งหมดเป็นเวลา 7 ปี โดยฝึกหัดเล่นเครื่องดนตรีด้วยตนเอง

ภาพประกอบ 37 จำสืบเอกมานิต มั่นศักดิ์

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

5. จำสืบเอกมานิต มั่นศักดิ์ อายุ 56 ปี ประกอบอาชีพ รับราชการทหาร จบการศึกษาจาก โรงเรียนนายสิบทหารบก ตำแหน่งเครื่องดนตรีที่เล่นภายในวงได้แก่ ทรัมเบ็ต เครื่องดนตรีประเภทอื่นที่เล่นได้เป็นดนตรีจำพวกเครื่องเป่าลมทองเหลือง เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 18 ปี สามารถอ่านโน้ตไทยและโน้ตสากลได้เป็นอย่างดี เล่นดนตรีกับวงนพดลบันเทิงมาทั้งหมด เป็นเวลา 20 ปี ปี โดยฝึกหัดเล่นเครื่องดนตรีด้วยตนเอง

ภาพประกอบ 38 นายบันเทิง ขาวารี

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

6. นายบันเทิง ขาวารี อายุ 48 ปี ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป จบการศึกษาชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ตำแหน่งเครื่องดนตรีที่เล่นภายในวงได้แก่ คีย์บอร์ด เครื่องดนตรีประเภทอื่นที่เล่นได้ อัลโต้แซ็ค-โซโฟน ทรัมเบ็ต เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 18 ปี อ่านโน้ตไทยได้ไม่สามารถอ่านโน้ตสากลได้ เล่นดนตรีกับวงนพดลบันเทิงมาทั้งหมด เป็นเวลา 10 ปี โดยมีนายนพดล แสงคล้าย เป็นผู้ฝึกสอนในการเล่นดนตรี

ภาพประกอบ 39 นายสุเทพ หม้อนนทา

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

7. นายสุเทพ หม้อนนทา อายุ 56 ปี ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป จบการศึกษาชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ตำแหน่งเครื่องดนตรีที่เล่นภายในวงได้แก่ อัลโตแซ็คโซโฟน เครื่องดนตรีประเภท อื่นที่เล่นได้คือ กลองชุด เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 26 ปี มีความสามารถในการอ่านโน้ตไทย ได้ ร่วม เล่นดนตรีกับวงนพดลบันเทิงมาทั้งหมดเป็นเวลา 30 ปี ผู้ฝึกสอนในการเล่นเครื่องดนตรี ได้แก่ นาย นพดล แสงคล้าย

ภาพประกอบ 40 นายประภัสสร สิงห์พันธุ์

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

8. นายประภัสสร นามสกุล สิงห์พันธุ์ อายุ 48 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำสวน) สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายสิบทหารบก ตำแหน่งเครื่องดนตรีที่เล่นภายในวงได้แก่ ทรัมโบน เครื่องดนตรีประเภทอื่นที่เล่นได้ได้แก่ ทรัมเบ็ต เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 25 ปี สามารถอ่านโน้ตไทย และโน้ตสากลได้เป็นอย่างดี เล่นดนตรีกับวงนพดลบันเทิงมาทั้งหมดเป็นเวลา 23 ปี ผู้ฝึกสอนในการเล่นเครื่องดนตรีได้แก่ นายนพดล แสงคล้าย

ภาพประกอบ 41 นายสันติ บางน้อย

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

9. นายสันติ บางน้อย อายุ 45 ปี ประกอบอาชีพลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตำแหน่งเครื่องดนตรีที่เล่นภายในวงได้แก่ กีตาร์เบส เครื่องดนตรีประเภทอื่นที่เล่นได้คือกีตาร์ไฟฟ้าเริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 17 ปีโดยการฝึกหัดด้วยตนเองมีความสามารถในการอ่านโน้ตสากลและโน้ตไทยได้ เล่นดนตรีกับวงนพดลบันเทิงมาทั้งหมดเป็นระยะเวลา 20 ปี

ภาพประกอบ 42 นายสุลักษณ์ ทาทองดี

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

10.นายสุลักษณ์ ทาทองดี อายุ 21 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตำแหน่งเครื่องดนตรีที่เล่นภายในวงได้แก่ กลองใหญ่ เครื่องดนตรีประเภทอื่นที่เล่นได้ ทรัมเบ็ตและเครื่องประกอบจังหวะต่างๆ เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 13 ปี มีนายนพดล แสงคล้ายเป็นผู้ฝึกสอนในการเล่นดนตรี นายสุลักษณ์ ทาทองดีสามารถอ่านโน้ตไทยได้ เล่นดนตรีกับวงนพดลบันเทิงมา เป็นระยะเวลา 8 ปี

ภาพประกอบ 43 นายนพดล ศิริคด

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

11.นายนพดล ศิริศล อายุ 15 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตำแหน่งเครื่องดนตรีที่เล่นภายในวงได้แก่ กลองทริโอ เครื่องดนตรีประเภทอื่นที่เล่นได้ เครื่องกระทบ เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 13 ปี เล่นดนตรีกับวงนพดลบันเทิงเป็นระยะเวลา 2 ปี ผู้ฝึกสอนในการเล่นดนตรีได้แก่นายจิตตพันธ์ แสงคล้อย

ภาพประกอบ 44 นายภาคิไนย นกจั่น

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

12. นายภาคิไนย นกจั่น อายุ 23 ปี ประกอบอาชีพลูกจ้างชั่วคราวหน่วยงานราชการ จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตำแหน่งหน้าที่ในวงได้แก่ นักร้องชาย เครื่องดนตรีประเภทอื่นที่สามารถเล่นได้คือ กลองชุด เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 15 ปี มีความสามารถในการอ่านโน้ตสากลและโน้ตไทย เล่นดนตรีกับวงนพดลบันเทิงมาทั้งหมดเป็นเวลา 7 ปี โดยการฝึกหัดด้วยตนเอง

ภาพประกอบ 45 นายจิริศักดิ์ แก้วนาค

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

13. นายจิริศักดิ์ แก้วนาค อายุ 18 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตำแหน่งเครื่องดนตรีที่เล่นภายในวงได้แก่ กลองใหญ่ เครื่องดนตรีประเภทอื่นที่เล่นได้ เครื่องประกอบจังหวะ เริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 13 ปี ร่วมเล่นดนตรีกับวงนพดลบันเทิงมาทั้งหมด เป็นเวลา 2 ปี โดยมีนายจิตตพันธ์ แสงคล้ายเป็นผู้ฝึกสอน

ภาพประกอบ 46 เด็กหญิงวรรณวิสา โสตา

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 13 พฤษภาคม พ.ศ.2560

14. เด็กหญิงวรรณวิสา ไสดา อายุ 12 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทำหน้าที่นักร้องหญิง เริ่มฝึกหัดร้องเพลงตอนอายุ 10 ปี โดยการฝึกร้องตามต้นฉบับ ทำการร้องเพลงกับวงนพดลบันเทิงมาทั้งหมดเป็นระยะเวลา 1 ปี

ภาพประกอบ 47 นายณัฐพล พูนประพันธ์

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

15. นายณัฐพล พูนประพันธ์ อายุ 16 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำหน้าที่ช่วยเหลืองานทั่วไป เช่น จัดเตรียมอุปกรณ์การแสดง เตรียมน้ำดื่ม และบังคับรถแท่เป็นต้น อยู่กับวงนพดลบันเทิงมาทั้งหมด เป็นเวลา 2 ปี

ตาราง 1 แสดงอายุ เครื่องดนตรี และอาชีพหลักของนักดนตรีในแตรวงคณะนพดลบัณฑิต

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	เครื่องดนตรี	อาชีพ
1	นายนพดล แสงคล้าย	58	ทรัมเป็ต	รับจ้างทั่วไป
2	นายจิตตพนธ์ แสงคล้าย	21	กีตาร์ไฟฟ้า	นักศึกษา
3	นายประสิทธิ์ แสงคล้าย	26	ทรัมเป็ต	พนักงาน บริษัทเอกชน
4	นายพรเทพ จานปัญญา	21	กลองชุด	นักศึกษา
5	จ.ส.อ.มานิตร์ มั่นศักดิ์	56	ทรัมเป็ต	รับราชการ
6	นายบัณฑิต ขำวารีย์	48	คีย์บอร์ด	รับจ้างทั่วไป
7	นายสุเทพ หม้อนนทา	56	อัลโต้แซกโซโฟน	รับจ้างทั่วไป
8	นายประภัสสร สิงห์พันธ์	48	ทอรัมโบน	เกษตรกรรวม
9	นายสันติ บางน้อย	45	กีตาร์เบส	ลูกจ้างองค์การ บริหารส่วนตำบล
10	นายสุลักษณ์ ทาทองดี	21	กลองใหญ่	รับจ้างทั่วไป
11	นายนพดลศิริคณ	15	เครื่องกระทบ	นักเรียน
12	นายภาคินัย นกจัน	23	นักร้องชาย	ลูกจ้างชั่วคราว หน่วยงานรัฐ
13	นายจิรศักดิ์ แก้วนาค	18	กลองใหญ่	นักเรียน
14	เด็กหญิงวรรณวิสา ไสดา	12	นักร้องหญิง	นักเรียน
15	นายณัฐพล พูนประพันธ์	16	เข็นรถแห่	นักเรียน

2.2.2 เครื่องดนตรี

สำหรับเครื่องดนตรีของตำรวจคณะนพดลบันเทิง ได้สั่งซื้อเครื่องดนตรีส่วนใหญ่ที่ร้านขายเครื่องดนตรีในตัวเมืองจังหวัดลพบุรี และมีบางส่วนที่ซื้อต่อมาจากเพื่อนนักดนตรีด้วยกัน เป็นเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีหลากหลายชนิด เครื่องดนตรีส่วนใหญ่เป็นของเจ้าของวง ซึ่งซื้อเก็บสะสมจากเงินค่าจ้าง และมีบางส่วนที่เป็นเครื่องดนตรีส่วนตัวของสมาชิกภายในวง เมื่อมีงานก็จะนำมาช่วยกันบรรเลง โดยมีการปรับเปลี่ยนเครื่องดนตรีตามความเหมาะสมของงาน

ตาราง 2 แสดงจำนวน ยี่ห้อ และที่มาของเครื่องดนตรีของตำรวจคณะนพดลบันเทิง

ลำดับที่	เครื่องดนตรี	จำนวน	ยี่ห้อ	ที่มา
1	คีย์บอร์ด	2	ROLAND/CASIO	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
2	กีตาร์ไฟฟ้า	1	IBANEZ	ร้านขายเครื่องดนตรีที่อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
3	กีตาร์เบส	1	WARWICK	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
4	กลองชุด	1	TAMA	ร้านซิมโฟนิค ลพบุรี
5	กลองใหญ่	2	CMC	ร้านซิมโฟนิค ลพบุรี
6	กลองฟลอร์ทอม	1	TAMA	ร้านซิมโฟนิค ลพบุรี
7	กลองทริโอ	1	CMC	ร้านซิมโฟนิค ลพบุรี
8	ฉาบใหญ่	1	-	ร้านซิมโฟนิค ลพบุรี
9	ฉาบเล็ก	1	-	ร้านซิมโฟนิค ลพบุรี
10	ทรมเบ็ต	2	BLESSING,SUZUKI	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
11	ทรมบอน	2	EMPEROR	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
12	อัลโต้แซ็คโซโฟน	2	EMPEROR	ซื้อต่อจากเพื่อนนักดนตรี
13	แทมบูลิน	1	CMC	ร้านซิมโฟนิค ลพบุรี

2.2.3 พิธีกรรมก่อนการบรรเลง

เมื่อตรวจคนขณะนพดลบันทึงเดินทางมาถึงสถานที่จัดงาน พิธีกรรมที่ต้องกระทำโดยที่ลืมไม่ได้เลยคือ การไหว้ครูหรือเรียกอีกคำหนึ่งคือการยกครู พิธีกรรมนี้ทำเพื่อเป็นการเคารพเจ้าที่เจ้าทาง บูชาครู อาจารย์ ที่อบรมสั่งสอนสรรพวิชาต่างๆ รวมทั้งสอนสอนวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรี อนึ่งการไหว้ครูนั้นก็เหมือนกับเป็นกำลังใจให้นักดนตรี เพื่อที่ให้งานแสดงนั้นผ่านไปได้อย่างดีและราบรื่น เครื่องบูชาครูประกอบไปด้วย

- ดอกไม้	1	กำ
- ธูป	5	ดอก
- เทียน	1	เล่ม
- บุหรี่	1	ซอง
- เหล้า	1	ขวด
- เงินค่ากำนัล	12	บาท
- หมาก พลู	3	คำ

ในการเตรียมเครื่องบูชายกครูนั้น เจ้าภาพจะเป็นผู้เตรียมของไหว้ให้ โดยนำดอกไม้ ธูป เทียน บุหรี่ เหล้า เงินค่ากำนัล 12 บาท ผู้ที่ทำหน้าที่ยกครูคือผู้ที่เป็นหัวหน้าวงคือนายนพดล แสงคล้าย ทำหน้าที่จุดธูป จุดเทียน และจุดบุหรี่ 1 มวน แล้วรินเหล้าใส่แก้ว นำเทียนใส่ในแก้วเหล้า นั่งประนมมือตั้งนะโม 3 จบต่อด้วยคาถาบูชาพ่อแก้ว

“นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ”(3 จบ)

อุกาสะ อิมัง อัคคีพานุบุพผัง อะหังวันทา อาจารย์ยัง สัพพะสัยยัง วินาสสันติ สิทธิการิยะ
อะปะระปะชา อิมัสมิงภาวันตุเม พุติยัมปิอิมัง อัคคีพานุบุพผัง อะหังวันทา อาจารย์ยัง สัพพะ
สัยยัง

วินาสสันติ สิทธิการิยะ อะปะระปะชา อิมัสมิงภาวันตุเม ตะติยัมปิอิมัง อัคคีพานุบุพผัง
อะหังวันทาอาจารย์ ยัง สัพพะสัยยัง วินาสสันติ สิทธิการิยะ อะปะระปะชา อิมัสมิงภาวันตุเม
ความนั้นกล่าวถึง คุณพระพุทฺธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ และครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประ
ศาสตร์วิชาให้ ต่อจากนั้นก็บันเลงเพลงสำหรับถวายครู ประมาณ 1-2 เพลงเพื่อเป็นการเอาฤกษ์
เอาชัย

2.2.4 การสืบทอด

ภาพประกอบ 48 นายนพดล แสงคล้าย หัวหน้าวงและผู้จัดการแตรวงคณะนพดลบันเทิง

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2560

สำหรับแนวทางการสืบทอดอาชีพแตรวงในอนาคตของแตรวงคณะนพดลบันเทิง นายนพดล แสง-คล้าย ได้วางแผนดำเนินกิจการต่อ โดยมีจุดมุ่งหมายต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการบรรเลงของวงเพื่อจะได้เข้ากับยุคสมัยและจะได้ทัดเทียมกับวงอื่นๆ ฝึกซ้อมเพลงที่กำลังเป็นที่นิยมตามยุคตามสมัยเพื่อตอบสนองตามความต้องการของชาวบ้าน เพราะกระแสของเพลงสมัยนิยมเข้ามาแทนที่จึงทำให้เพลงเก่าๆ ที่สืบทอดกันมาลดเลือนและหมดความนิยมลงไปตามกาลเวลา นายนพดล แสงคล้ายจึงได้วางตัวบุตรชายเพื่อทำหน้าที่ดำเนินกิจการคณะแตรวงแทนตนเองต่อไป

แผนภูมิแสดงการสืบทอดแตรวงคณะนพดลบันเทิง

นายนพดล แสงคล้าย

นายจิตตพันธ์ แสงคล้าย

2.3 บทบาทหน้าที่ของวงดนตรี

บทบาทหน้าที่ของวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์วัดไผ่ล้อมนครปฐมเป็นของคู่กับวัฒนธรรมประเพณี เราจะสังเกตเห็นได้ว่าเมื่อเราจะมีประเพณีอะไรสักอย่าง สิ่งที่ขาดเสียไม่ได้นั้นก็คือนครปฐมประเพณี แต่ถ้าหากไม่ใช่หรือไม่มีก็ไม่ผิดอะไร แต่เราจะรู้สึกเหมือนขาดอะไรไปอย่างหนึ่งนั่นหมายถึงว่า ดนตรีมีอิทธิพลต่อประเพณีเป็นส่วนสำคัญที่เติมเต็มให้ประเพณีนั้นสมบูรณ์ การที่ต้องมีวงดนตรีบรรเลงขณะแห่พระศรีอารียเมตไตรย์นั้น เพื่อเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมตามรูปแบบประเพณี เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงานให้คงอยู่ อีกสิ่งหนึ่งที่ดนตรีมีความสำคัญต่อประเพณีนั้นคือ เป็นการสร้างความสนุกสนานและผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า รวมไปถึงเป็นการคลายความร้อนจากแสงแดด ดนตรีจึงมีบทบาทและเป็นตัวแปรสำคัญที่สำคัญในประเพณี นอกจากนี้มีดนตรีประกอบการแห่ในขบวนแห่แล้วประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ ยังมีดนตรีที่จัดแสดงอยู่สองข้างทางโดยเป็นการจัดมาจากชาวบ้านเพื่อนำมาร่วมประเพณี เป็นวงดนตรีในรูปแบบวงสตริง วงอิเล็กทรอนิกส์ บางส่วนก็เป็นการร้องทำเพลงตามแต่จะสะดวก ซึ่งให้เห็นว่าดนตรีกับประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์นั้นอยู่คู่กับชาวบ้านมาตั้งแต่ครั้งอดีต ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาดนตรีประกอบการแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ในครั้งนี้มีดนตรีประกอบการแห่ในขบวนจำนวน 1 วง ได้แก่ แตรวงคณะพดลบันเทิง แบ่งการบรรเลงออกเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 คือบรรเลงนำหน้าขบวนแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ไปตามถนนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำบางขาม เส้นทางถนนสายบางจา-บ้านหมี่ สิ้นสุดปลายทางที่บริเวณสนามหน้าโรงเรียนวัดห้องคู้บรรเลงทั้งขาไปและขากลับ

ช่วงที่ 2 คือบรรเลงวนรอบพระวิหารพระศรีอารียเมตไตรย์จำนวน 3 รอบ

เริ่มจากการเตรียมเครื่องยกครุให้พร้อม เมื่อถึงเวลาอันเหมาะสมหัวหน้าคณะก็ทำพิธีไหว้ครุ จากนั้นเป็นการเริ่มบรรเลงเพลงเพื่อเป็นการเอาฤกษ์เอาชัย โดยจะบรรเลงเพลงลูกทุ่งจังหวะเร้าใจสนุกสนาน แสดงถึงการเตรียมความพร้อมในพิธีแห่ เพื่อสร้างบรรยากาศในงานให้สนุกสนาน ครั้นครบ บรรเลงสลับสับเปลี่ยนจังหวะช้าบ้างเร็วบ้าง เมื่อบรรเลงเพลงไปพอสมควรก็จะหยุดบรรเลงเพื่อเข้าสู่พิธีเปิดงาน เมื่อในส่วนของพิธีเปิดงานเสร็จก็ทำการเตรียมจัดรูปขบวนในการแห่ โดยแตรวงคณะพดลบันเทิงได้รับหน้าที่นำหัวขบวนแห่ โดยจะบรรเลงอยู่บนรถบรรทุกขนาดใหญ่ ซึ่งตามประเพณีดั้งเดิมดนตรีประกอบการแห่แตรวงจะบรรเลงบนเรือขนาดใหญ่ของทางวัดเป็นประเพณีการแห่ทางน้ำ เหตุที่ต้องทำการบรรเลงบนรถบรรทุกนั้นเนื่องจากมีระยะทางไกลหลายกิโลเมตรทำให้นักดนตรีอ่อนล้าต้องหยุดพักบ่อย ทำให้นักดนตรีไม่ต่อเนื่องและเพื่อความสะดวกในการบรรเลงเพราะต้องใช้เครื่องขยายเสียงในการบรรเลงโดยจะบรรเลงเพลงไปตลอดเส้นทางแห่ทั้งขาไปและขากลับบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงก็จะสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป

2.4 บทเพลงที่ใช้

บทเพลงที่ใช้ในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์วัดไผ่ แต่เดิมในอดีตไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามีบทเพลงที่ใช้ในประเพณีหรือไม่ มีเพียงคำบอกเล่าต่อๆ กันมาว่าในอดีต มีการแห่ทางน้ำซึ่งมีชาวบ้านนำเรือมาร่วมขบวนจำนวนมาก มีการร้องรำทำเพลง มีเพลงเรือ เพลงข่อยในส่วนของท้ายขบวนมีเรือเอี่ยมจูนของทางวัดบวรทุกวงมโหรี ปี่พาทย์ และแตรวงบรรเลงให้ความครึกครื้นไปตลอดทาง โดยเรือทุกลำจะตกแต่งอย่างสวยงาม เพื่อโยงเรือทรงและผลัดเปลี่ยนกันงูไปตามลำน้ำบางขาม จนถึงวัดมหา-สอน ตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ ในตอนกลางคืนประชาชนจะนำเรือพายมาลอยอยู่หน้าวัด เพื่อฟังพ้อเพลงแม่เพลงเล่นเพลง-พื้นบ้านโต้ตอบกันเป็นที่สนุกสนาน และเรือทุกลำจะมีการจุดตะเกียงจันดูสว่างไสวไปทั่ว เป็นที่น่าเสียดายที่วัฒนธรรมเหล่านั้นได้หายไปจากประเพณี คงเหลือไว้เพียงเรื่องเล่าต่อๆ กันมาของชาวบ้านที่ยังคงหลงเหลือให้ฟังอยู่บ้าง

ปัจจุบันประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์วัดไผ่ คงเหลือไว้ซึ่งการแห่ทางบกโดยใช้ดนตรีประกอบการแห่ประเภท วงแตรวง ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาดนตรีประกอบการแห่ในครั้งนี้มีแตรวงจำนวน 1 วง ได้แก่แตรวงคณะนพดลบันเทิง บทเพลงที่แตรวงคณะนพดลบันเทิงใช้บรรเลงในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์วัดไผ่ใช้รูปแบบการบรรเลงในลักษณะของการแห่ บทเพลงส่วนใหญ่เน้นจังหวะสนุกสนาน โดยมีการผสมผสานกันระหว่างบทเพลงลูกทุ่งและบทเพลงสตริงสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกัน โดยมีการจัดเรียงลำดับแนวเพลงในการบรรเลง เว้นแต่จะเป็นการขอเพลงจากผู้ร่วมงาน ทางนักดนตรีก็จะบรรเลงแทรกเพลงให้ตามคำขอเพื่อเป็นการเอาใจและสร้างความสนุกสนานของผู้ร่วมงาน บทเพลงที่บรรเลงส่วนใหญ่เป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยม เป็นเพลงตามสมัยนิยม

โน้ตเพลงที่แตรวงคณะนพดลบันเทิงใช้ในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์วัดไผ่ มีด้วยกันหลายบทเพลง บทเพลงส่วนใหญ่เน้นจังหวะสนุกสนาน บทเพลงทั้งหมดบันทึกเป็นโน้ตสากล โดยเปรียบเทียบกับระดับเสียงมาตรฐานสากล หรือให้ใกล้เคียงมากที่สุด และใช้กุญแจซอล (G Clef) เป็นกุญแจประจำหลักในการบันทึกโน้ต บทเพลงที่แตรวงคณะนพดลบันเทิงใช้บรรเลงในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ มีดังต่อไปนี้

บทเพลงที่ตรวจคณະนพดลบันเทิงใช้บรรเลง

1. กันตรึม	27. ผู้ชายในฝัน
2. กำนันกำโน	28. ฝ้าคอย
3. กินตับ	29. พวงมะนาว
4. ขอใจเธอแลกเบอร์โทร	30. ระยองอี
5. ขอขอบคุณแฟนเพลง	31. รักกับพี่ดีแน่
6. ชีเก้งอย่าลืมเกวียน	32. รักข้ามคลอง
7. คนดังลืมหลังควาย	33. รำวง
8. คนหัวล้าน	34. รำวง
9. คลื่นกระทบฝั่ง	35. รำวงดาวพระศุกร์
10. คอยนวลที่สวนลำไย	36. รำเตี้ย
11. คันทู	37. วอนลมฝากรัก
12. ค้างคาวกินกล้วย	38. สักดวยั่ว
13. คาถาขอใจ	39. สัญญาเมื่อสายัณห์
14. จดหมายจากแนวหน้า	40. สาวเพชรบุรี
15. จักกิมกับตักโต	41. สำนวยลืมหำ
16. จ้างมันเตีอะ	42. ลินสอดโรลเบ็ค
17. ฉันทนาที่รัก	43. สุดท้ายที่กรุงเทพ
18. ชมทุ่ง	44. หนูไม่รู้
19. ชวนน้องแต่งงาน	45. แหวนรัก
20. แต่งงานกันเถอะ	46. อนิจจาทิ้งเจอร์
21. ทำบุญร่วมชาติ	47. อย่ามีอบอน
22. บ้านนาสัญญารัก	48. อะไรจะเกิดให้มันเกิด
23. ปลุกแม่ครัว	49. เขาหัวไปเผา
24. ปู่ไข่ไก่หลง	50. สาวบางโพ
25. ปูนาขาเก	51. เจ้าภาพจงเจริญ
26. ผมรักเมืองไทย	

1. เพลงกันตรึม

6

11

16

21

26

2 .เพลงกำนันกำโน

Musical score for the song "เพลงกำนันกำโน" (Song of the Village Headman). The score is written in treble clef, common time (C), and consists of four staves. The first staff begins with a treble clef, a common time signature, and a key signature of one sharp (F#). It features a series of eighth notes with accents, followed by a double bar line and a fermata. The second staff is labeled "7 Voc" and contains a vocal line with eighth notes and a fermata. The third staff is labeled "13" and contains a melodic line with eighth notes and a fermata. The fourth staff is labeled "17" and contains a melodic line with eighth notes and a fermata, followed by a double bar line and a fermata. The text "5 Times To Coda" is written below the fourth staff. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background.

7 Voc

13

17

5 Times To Coda

3. เพลงกินตับ

The image displays a musical score for the piece 'เพลงกินตับ' (Song of Eating Liver). The score is written in a single system with ten staves. The first staff begins with a treble clef, a common time signature (C), and a key signature of one flat (B-flat). The melody starts with a quarter rest, followed by a quarter note G4, a quarter note A4, a half note B-flat4, and a quarter note G4. A triplet of eighth notes (F4, G4, A4) is marked with a '3' and a bracket. The second staff starts at measure 7. The third staff starts at measure 13 and includes a triplet of eighth notes (F4, G4, A4) marked with a '3'. The fourth staff starts at measure 9 and ends at measure 1. The fifth staff starts at measure 3 and ends at measure 2. The sixth staff starts at measure 8 and ends at measure 2. The seventh staff starts at measure 4 and ends at measure 3. The eighth staff starts at measure 9 and ends at measure 3. The ninth staff starts at measure 3 and ends at measure 4. The tenth staff starts at measure 8 and ends at measure 4, concluding with a triplet of eighth notes (F4, G4, A4) marked with a '3'. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

เพลงกีนดับ (ต่อ)

2

4. เพลงขอใจเธอแลกเบอร์โทร

6

10 VOC

15

20

25

30

36

42

เพลงหัวใจเธอแลกเบอร์โทร (ต่อ)

2

49

55

62

67

72

78

84

91

97

101

The image shows a musical score for the song 'เพลงหัวใจเธอแลกเบอร์โทร (ต่อ)'. The score is written in treble clef with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). It consists of ten staves of music, numbered 49 to 101. The first staff (49) features a common time signature (C) and a first/second ending structure. The second staff (55) has a fermata over the first measure. The third staff (62) ends with a double bar line and a repeat sign. The fourth staff (67) begins with a common time signature (C). The fifth staff (72) continues the melody. The sixth staff (78) continues the melody. The seventh staff (84) continues the melody. The eighth staff (91) continues the melody. The ninth staff (97) continues the melody. The tenth staff (101) ends with a double bar line. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

5. เพลงขอบคุณแฟนเพลง

4

7

12

17

23

28

33

36

2 Time

6. เพลงซีแกงอย่าลืมเกวียน

The image shows a musical score for the song "เพลงซีแกงอย่าลืมเกวียน" (Song of the Ox Cart). The score is written in treble clef with a common time signature (C). It consists of ten staves of music. The first staff starts with a common time signature. The second staff begins at measure 8. The third staff begins at measure 13. The fourth staff begins at measure 19 and includes a first ending (1.) and a second ending (2.) with a repeat sign. The fifth staff begins at measure 24. The sixth staff begins at measure 29. The seventh staff begins at measure 35. The eighth staff begins at measure 41 and includes a "Band" section marked with a circled cross symbol. The ninth staff begins at measure 46 and includes a triplet. The tenth staff begins at measure 50 and includes a repeat sign and a circled cross symbol.

8

13

19

24

29

35

41

46

50

Band

7. เพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย

Musical score for the song "เพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย" (Song of a person like the back of a cow). The score is written in treble clef with a common time signature (C). It consists of nine staves of music, numbered 1 through 39. The melody is characterized by a mix of eighth and sixteenth notes, often with slurs and accents. A watermark of a university seal is visible in the background. The score includes various musical notations such as repeat signs, first and second endings, and a vocal entry point marked "Voc".

1. 5. 10. 15. 20. 25. 30. 35. 39.

Voc

1. 2. 3. 3. 3.

8. เพลงคนหัวล้าน

5 Voc

10

16

21

26

31

35

40 Band

44

9. เพลงคลื่นกระทบฝั่ง

7

13

19

25

30

10. เพลงคอยนวลที่สวนลำไย

The image displays a musical score for the piece 'เพลงคอยนวลที่สวนลำไย'. The score is written in a single system on a grand staff (treble and bass clefs). The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is common time (C). The score consists of 40 measures, with measure numbers 6, 11, 16, 21, 26, 30, 35, and 40 clearly marked. The music features a melodic line with various rhythmic values, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are repeat signs and first/second endings at measures 16-17 and 35-36. A double bar line with a repeat sign is at measure 30. The score concludes with a final double bar line at measure 40.

11. เพลงคันทู

7

13

19

25

30

36

42

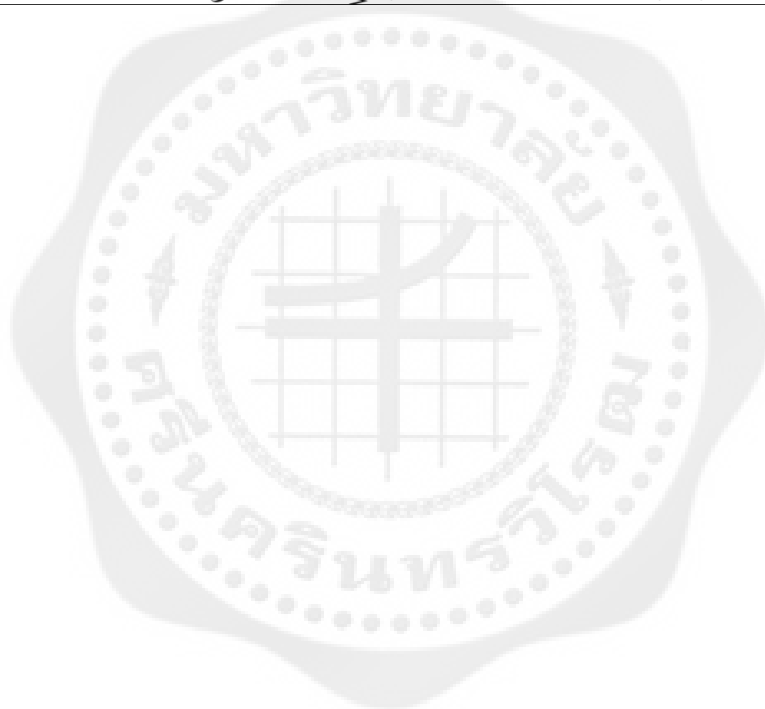
47

52

The musical score is written on ten staves. It begins with a treble clef, a key signature of two flats (B-flat and E-flat), and a 4/4 time signature. The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes), rests, and ornaments. A large watermark of a university seal is visible in the background of the score.

เพลงคันทู (ต่อ)

2

12. เพลงค่างควากินกล้วย

1

6

12

18

24

30

36

42

46

13. เพลงคาถาขอใจ

The musical score is written in a single system with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a common time signature (C). It consists of 51 measures across 10 staves. The notation includes various rhythmic values, rests, and articulation marks such as slurs and accents. Measure numbers 6, 11, 16, 21, 27, 33, 37, 42, 47, and 51 are clearly marked at the beginning of their respective staves. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score. Specific annotations include 'VOC' above measure 10, 'Band' above measure 33, and '2 Time ๒๗ Band' below measure 37. Trill-like ornaments are present in measures 10, 11, 21, 33, 42, and 47. The score concludes with a double bar line at the end of measure 51.

14. เพลงจดหมายจากแนวหน้า

6 Voc

12 1.

18 2. §

24

29

35

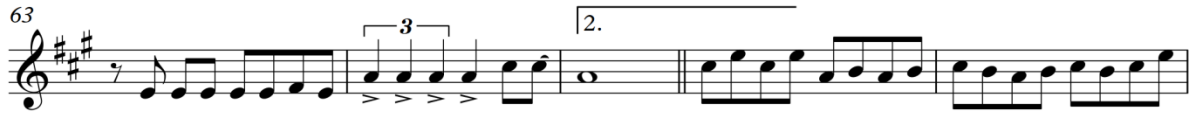
41 Band

47

53 §

เพลงจ๊กกิมกับทักโต (ต่อ)

2

16. เพลงจ้างมันเต้อะ

5

10 VOC

14 1.

19 2.

25

30

35 Band

17. เพลงฉันทนาที่รัก

The musical score is written in a single system with five staves. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The score includes various musical notations such as notes, rests, and bar lines. A vertical red line is drawn at the beginning of the first staff. The score contains several rehearsal marks: a double bar line with a section symbol (§) at the start of the first staff, a circle with a cross (⊕) above the second staff, and another § symbol above the fifth staff. The second staff is labeled 'Voc' and features accents (>) over several notes. The fourth staff includes first and second endings, marked '1.' and '2.' respectively. The fifth staff ends with a double bar line and the instruction '4 Times To Coda'. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the page.

18. เพลงชมทุ่ง

S Voc

6

11

17

22

1. 2. 3.

S

The image shows a musical score for the song 'เพลงชมทุ่ง' (Song of the Fields). It consists of ten staves of music in a single system. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is common time (C). The score begins with a treble clef and a 'Voc' (Vocal) instruction. The first staff contains the first five measures. The second staff starts at measure 6. The third staff starts at measure 11 and includes a repeat sign with a first ending bracket. The fourth staff starts at measure 17 and includes a triplet of eighth notes. The fifth staff starts at measure 22 and includes three first ending brackets labeled 1., 2., and 3. The sixth staff continues the melody. The seventh staff continues the melody. The eighth staff continues the melody and includes a triplet of eighth notes. The ninth staff continues the melody. The tenth staff concludes the piece with a double bar line and a repeat sign.

19. เพลงชวนน้องแต่งงาน

6 **VOC**

11

17

23

29

35

41 **BAND**

46 **VOC**

50

20. เพลงแต่งงานกันเถอะ

6

12

17 VOC

23 1.

29 2.

34

40

47

53

21. เพลงทำบุญร่วมชาติ

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It consists of 11 staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The melody starts with a quarter rest, followed by a quarter note G, a quarter note A, a quarter note B, and a half note C. The second staff continues the melody with a quarter note D, a quarter note E, a quarter note F#, and a half note G. The third staff is labeled 'voc' and features a triplet of eighth notes (G, A, B) followed by a quarter note C. The fourth staff continues the vocal line with a quarter note D, a quarter note E, a quarter note F#, and a half note G. The fifth staff has a first ending bracket over measures 30-33 and a second ending bracket over measures 34-37. The sixth staff continues the melody with a quarter note A, a quarter note B, a quarter note C, and a half note D. The seventh staff has a triplet of eighth notes (E, F#, G) followed by a quarter note A. The eighth staff continues with a quarter note B, a quarter note C, a quarter note D, and a half note E. The ninth staff is labeled 'Band' and continues the melody with a quarter note F#, a quarter note G, a quarter note A, and a half note B. The tenth staff continues with a quarter note C, a quarter note D, a quarter note E, and a half note F#. The eleventh staff concludes the piece with a quarter note G, a quarter note A, a quarter note B, and a half note C, ending with a double bar line and repeat sign.

22. เพลงบ้านนาสัญญารัก

4 VOC

8

12

17

21

25

29

33

เพลงบ้านนาสัญญารัก (ต่อ)

2

37 BAND

41

45

49

51

23. เพลงปลุกแม่ครัว

7
 12
 17
 22
 28
 34
 40
 44
 48

25. เพลงปี่นาขาเก

§

6

11 Voc

16

21

27

33

38

43

เพลงปุ่นาชาเก (ต่อ)

2

49

54

59

64

69

75

81

85

26. เพลงผมรัก
เมืองไทย

8

14

18

22

26

30

34

41

45

เพลงผมรักเมืองไทย (ต่อ)

2

49

53

57

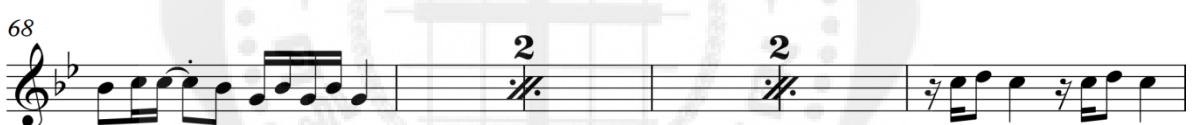
60

64

68

74

78

82

86

90

เพลงผมรักเมืองไทย (ต่อ)

4

141

145

The image shows two staves of musical notation in G major (one sharp) and 4/4 time. The first staff, starting at measure 141, contains four measures of music. The second staff, starting at measure 145, contains four measures of music, ending with a double bar line. The notation includes quarter notes, eighth notes, and rests.

27. เพลงผู้ชายในฝัน

6

11 **Voc**

18

25

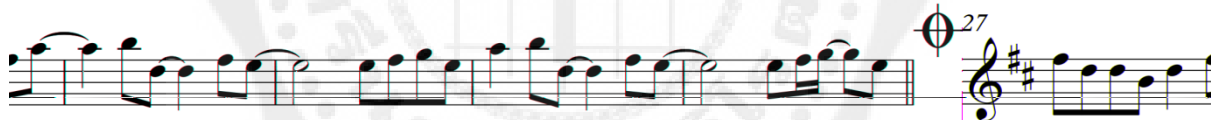
32 **Band**

39

44

28. เพลงเฝ้าคอย

VOC

BAND

29. เพลงพวงมะนาว

6

11 \S VOC

17

23

29

34

40 Φ

45

50 \S Φ

55

59

30. เพลงระฆังทอง

6 Voc

1 1

6 1

2 1. 2

7 2. 2

2 3

7 3

2 3. 4

เพลงระยองฮี (ต่อ)

2

Musical score for 'เพลงระยองฮี (ต่อ)'. The score consists of three staves of music in G minor (one flat). The first two staves are in 2/4 time. The third staff begins with a double bar line and a repeat sign, followed by a change to common time (C) indicated by a 'C' in a circle. The music is written in treble clef.

31. เพลงรักกับพีดีแน

6 VOC

11

16

21

26

31 BAND

36

41

45

32. เพลงรักข้ามคลอง

7

13 **VOC**

18 1. 2.

23

30

36

Band

41

47

53

57

33. เพลงรำวง

5

10

13

34. เพลงรำวง

5

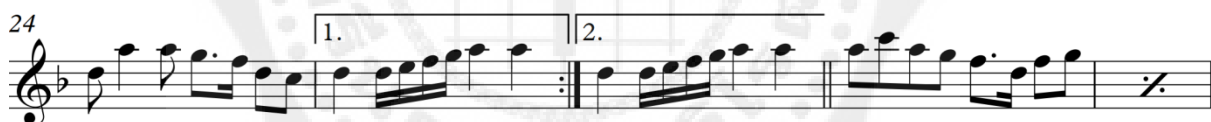
9

15

19

23

35. เพลงดาวพระศุกร์

36. เพลงลำเต้ย

The musical score for 'เพลงลำเต้ย' is written in 4/4 time and consists of three staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. It starts with a whole rest followed by a quarter rest, then continues with a series of eighth and quarter notes. The second staff starts at measure 5 and continues the melodic line with eighth and quarter notes. The third staff starts at measure 8 and concludes the piece with a final whole note and a double bar line.

37. เพลงวอนลมฝากรัก

8 Voc

16 1.

24 2.

33 2 2

43 2

50

58

66

74

82

89

38. เพลงสกดดาวยั่ว

8 Voc

16 1.

24 2.

33 2 2

43 2

50

58

66

74

82

89

39. เพลงสัญญาเมื่อสายัญ

40. เพลงสาวเพชรบุรี

6

12

18

2 Time

24

27

41. เพลงสำรวยลีมคำ

5 Voc

10

15

20 Band

3Time 12/7 Band

24

28

33

36

42. เพลงสินสอดโรลแบล็ค

6

10 Voc

14

19

23

28 §

33 ⊕

38

42 1. 2.

47 § ⊕

43. เพลงสุดท้ายที่กรุงเทพ

6 \S VOC

10

15 1.

20 2.

25

31

36 \S Φ

38

44. เพลงหนูไม่รู้

7 Voc

13

19 1.

25 2.

31 Band

38 Voc

44 Band

50

45. เพลงแหวนรัก

Musical score for "เพลงแหวนรัก" (Love Ring Song). The score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The piece consists of 59 measures.

The score is divided into sections:

- Measures 1-11: Instrumental introduction.
- Measure 12: **Voc** (Vocal) section begins.
- Measures 12-17: First vocal line.
- Measures 18-23: Second vocal line, including a first ending bracket labeled "1.".
- Measures 24-34: Instrumental accompaniment.
- Measures 35-39: Instrumental accompaniment.
- Measure 40: **Band** section begins, marked with a circled cross symbol.
- Measures 40-50: Instrumental accompaniment.
- Measures 51-55: Instrumental accompaniment, ending with a double bar line and repeat sign.
- Measures 56-58: Instrumental accompaniment.
- Measure 59: Final instrumental measure.

46. เพลงอนิจจาทีงเจอร์

47. เพลงอย่ามือบอน

48. เพลงอะไรจะเกิดให้มันเกิด

2

The musical score is written in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a common time signature. It consists of seven staves of music. The first staff begins with a measure containing a whole note G4, followed by a bracketed section of three measures. The second staff continues the melody with eighth and quarter notes. The third staff features a series of eighth notes and quarter notes. The fourth staff continues with eighth and quarter notes. The fifth staff contains a double bar line, a repeat sign, and a fermata. The sixth staff continues the melody with quarter and eighth notes. The seventh staff concludes the piece with eighth and quarter notes.

เพลงอะไรจะเกิดให้มันเกิด (ต่อ)

2

The musical score is written in G minor (one flat) and 4/4 time. It consists of 16 staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat, and a 4/4 time signature. A first ending bracket labeled '3.' spans the first five measures. The second staff continues the melody. The third staff features a double bar line with repeat dots, followed by a treble clef and a key signature change to one sharp (F# minor). The fourth staff continues the melody. The fifth staff has a double bar line with repeat dots, followed by a treble clef and a key signature change to two flats (Bb minor). The sixth staff continues the melody. The seventh staff has a double bar line with repeat dots, followed by a treble clef and a key signature change to two flats (Bb minor). The eighth staff continues the melody. The ninth staff has a double bar line with repeat dots, followed by a treble clef and a key signature change to one flat (G minor). The tenth staff continues the melody. The eleventh staff has a double bar line with repeat dots, followed by a treble clef and a key signature change to one flat (G minor). The twelfth staff continues the melody. The thirteenth staff has a double bar line with repeat dots, followed by a treble clef and a key signature change to one flat (G minor). The fourteenth staff continues the melody. The fifteenth staff has a double bar line with repeat dots, followed by a treble clef and a key signature change to one flat (G minor). The sixteenth staff continues the melody. A large, faint watermark of a university seal is visible in the background of the score.

49. เพลงเอาผ้าไปเผา

7

14

Voc.

20

27

35

42

49

1. 2. 3.

Band

50. เพลงสาวบางโพ

6

11

16

20

25

30

34

37

41

45

Voc

1.

2.

2

2

51. เพลงเจ้าภาพจงเจริญ

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It consists of ten staves of music. The first staff is an instrumental introduction. The second staff, starting at measure 6, is labeled 'Voc' and contains vocal lines. The third staff, starting at measure 11, includes a repeat sign. The fourth staff, starting at measure 17, continues the instrumental melody. The fifth staff, starting at measure 23, is labeled 'Band' and features a double bar line with a circle and a vertical line through it. The sixth staff, starting at measure 29, continues the instrumental melody. The seventh staff, starting at measure 34, continues the instrumental melody. The eighth staff, starting at measure 40, continues the instrumental melody. The ninth staff, starting at measure 45, includes a repeat sign and a double bar line with a circle and a vertical line through it. The tenth staff, starting at measure 50, continues the instrumental melody. The final staff, starting at measure 55, includes first and second endings.

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอริยมุตไตรยวัดไผ่ อำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี โดยมี

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและประเพณีแห่พระศรีอริยมุตไตรย
2. เพื่อศึกษาวงดนตรีที่ใช้ในการแห่พระศรีอริยมุตไตรย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษา การวิจัยเรื่องวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอริยมุตไตรยวัดไผ่ อำเภอท่าม่วงจังหวัดลพบุรี ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามกระบวนการมานุษยวิทยา (Ethnomusicology) โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร ตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ออกปฏิบัติภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งศึกษาประวัติความเป็นมาสภาพและบทบาทของวงดนตรีนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาวิจัย ดังนี้

การศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลศึกษา

- 1.1.1 ห้องสมุดวัดไผ่ อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี
- 1.1.2 ห้องสมุดประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
- 1.1.3 สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- 1.1.4 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- 1.1.5 หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1.2 บุคคลข้อมูล

- 1.2.1 เจ้าอาวาสและพระสงฆ์ภายในวัดไผ่
- 1.2.2 ชาวบ้านที่มาร่วมประเพณีแห่พระศรีอริยมุตไตรยวัดไผ่
- 1.2.3 นักดนตรีคณะนพดลบันเทิง

สรุปผล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทางเอกสารและข้อมูลทางภาคสนาม มารวบรวมแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และตามทฤษฎีที่อ้างอิงโดยสรุปผลการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีแห่พระศรีอริยเมตไตรย์

1.1 ประวัติความเป็นมาของประเพณี

ประเพณีแห่พระศรีอริยเมตไตรย์ ตำบลเขาสมอคอน อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี เป็นประเพณีที่ชาวบ้านถือปฏิบัติกันมาช้านาน แต่เดิมจะจัดในช่วงหน้าฝนตรงกับวันแรม 5 ค่ำ เดือน 11 เป็นประเพณีทางน้ำได้ล้มเลิกไปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 เพราะได้มีการสร้างเขื่อนเจ้าพระยา ที่จังหวัดชัยนาท เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตร จึงทำให้น้ำเหนือที่เคยไหลท่วมทุ่งตำบลเขาสมอคอนก็แห้งแล้งลง ประเพณีแห่พระศรี-อริยเมตไตรย์วัดไผ่ เปลี่ยนมาจัดในฤดูแล้งแทน คือ วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 เป็นประเพณีแห่ทางบก โดยที่พิธีการต่างๆ ยังคงอนุรักษ์แบบแผนเดิมไว้

1.2 ประวัติวัด

วัดไผ่ ตำบลเขาสมอคอน อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน สันนิษฐานว่าสร้างตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางขาม ตำบลเขาสมอคอน อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี มีประวัติจารึกในคัมภีร์ใบลานเทศนาว่า เป็นหมู่บ้านท่าลาด แขวงเมืองปาวา อันเป็นหมู่บ้านที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร มีถาวรวัตถุที่สำคัญหลายประการ คือ พระวิหารเก่าห้อง ภาพปูนปั้นเรื่องทศชาติและปฐมสมโพธิ พิพิธภัณฑวัดไผ่ พระศรีอริยเมตไตรย์

1.3 ประวัติความเป็นมาพระศรีอริยเมตไตรย์

พระศรีอริยเมตไตรย์ หรือพระศรีอาริย์ เป็นปูชนียวัตถุสำคัญของวัดไผ่ จังหวัดลพบุรี สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นตั้งแต่แรกตั้งกรุงศรีอยุธยา หรือในสมัยสุโขทัย เป็นการหล่อแบบพุทธสาวก ศีรษะโล้น ไม่มีเปลวรัศมี ลักษณะคล้ายมนุษย์สามัญ นั่งขัดสมาธิคล้ายปางมารวิชัย ศิลปะรัตนโกสินทร์ ทำจากสำริด ลงรักปิดทอง ตามตำนานว่าหล่อขึ้นแทนองค์พระศรีอาริยเมตไตรย์องค์เดิม ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าปราสาททอง ที่อยู่ในวิหารที่ถูกไฟไหม้ ต่อมาในรัชกาลที่ 5 จึงโปรดฯ ให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าประดิษฐวรการ ซ่อมสร้างขึ้นใหม่

1.4 ลำดับขั้นตอนพิธีแห่

กำหนดการแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ (เวลาโดยประมาณ)

เวลา 08.00 น. อัญเชิญรูปหล่อพระศรีอารียเมตไตรย์ออกจากวิหารประดิษฐานบนตะแคง ชนิดไม่มีล้อ

เวลา 08.30 น. พิธีเปิดงาน

เวลา 09.00 น. เคลื่อนขบวนแห่ออกจากบริเวณพิธีหน้าวิหาร

เวลา 12.00 น. ถึงสนามโรงเรียนวัดทองคิ่ง

เวลา 13.00 น. เคลื่อนขบวนกลับตามเส้นทางเดิม

เวลา 16.00 น. กลับถึงวัดไผ่ แห่รอบวิหาร 3 รอบแล้วอัญเชิญเข้าประดิษฐานในวิหาร

2. ศึกษาวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์

2.1 ประวัติของวงดนตรี

แตรวงคณะนพดลบันเทิงตั้งอยู่บ้านเลขที่ 21/1 หมู่ 5 ตำบลโคกคำพาน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีเริ่มก่อตั้งขึ้นจากการรวมตัวกันของบรรดาสมาชิกภายในครอบครัวและนักดนตรีอาชีพ โดยมีนายนพดล แสงคล้ายเป็นหัวหน้าคณะแตรวง เริ่มก่อตั้งวงขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2529 ระยะเวลาโดยประมาณ 30 ปี และใช้ชื่อคณะว่า นพดลบันเทิง ตามชื่อของหัวหน้าวง แต่เดิมเป็นวงเล็กๆ มีเครื่องดนตรีน้อยชิ้น นายนพดลได้เล่นดนตรีเก็บเงินซื้อเครื่องดนตรีและทำการฝึกหัดนักดนตรีเพิ่มขึ้นมีการพัฒนารูปแบบและการนำเสนอการบรรเลงแตรวงได้อย่างมีแบบแผน ตลอดจนมีวิธีผสมผสานกันระหว่าง รูปแบบเก่าและรูปแบบใหม่ มีความทันสมัยประยุกต์และปรับปรุงให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน พร้อมทั้งเล่นเพลงใหม่ตามสมัยนิยมจึงทำให้ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง

2.2 ศึกษาสภาพทั่วไปของวงดนตรี

แตรวงคณะนพดลบันเทิงเป็นการรวมตัวกัน ของบรรดาสมาชิกภายในครอบครัวแสงคล้าย และสมาชิกนักดนตรีประจำวง ทั้งหมด 15 คน โดยมีนายนพดล แสงคล้ายเป็นหัวหน้าคณะ สมาชิกภายในวงส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านโน้ตไทยและโน้ตสากล นายนพดล แสงคล้าย สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลากหลายชนิดและเป็นผู้สอนดนตรีให้กับสมาชิกภายในวง สำหรับเครื่องดนตรีของแตรวงคณะนพดลบันเทิง มีด้วยกันทั้งหมด 18 ชิ้น ได้สั่งซื้อเครื่องดนตรีส่วนใหญ่ที่ร้านขายเครื่องดนตรีในตัวเมืองจังหวัดลพบุรี และมีบางส่วนที่ซื้อต่อมาจากเพื่อนนักดนตรีด้วยกัน เวลาไปงานแต่ละครั้งจะขนเครื่องดนตรีและนักดนตรี โดยใช้รถกระบะ จำนวน 2 คัน สำหรับแนวทางการสืบทอดอาชีพแตรวงในอนาคตของแตรวงคณะนพดลบันเทิง นายนพดล แสงคล้าย(หัวหน้าวง) ได้วางวางตัวบุตรชายไว้ เพื่อที่จะทำหน้าที่ดำเนินกิจการคณะแตรวงแทนตนต่อไปโดยให้ยึดรูปแบบการบรรเลงดั้งเดิมของวงไว้

2.3 บทบาทหน้าที่ของวงดนตรี

บทบาทหน้าที่ของวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ ดนตรีมีอิทธิพลต่อประเพณีเป็นส่วนสำคัญที่เติมเต็มให้ประเพณีนั้นสมบูรณ์ การที่ต้องมีวงดนตรีบรรเลงขณะแห่พระศรีอารียเมตไตรย์นั้น เพื่อเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมตามรูปแบบประเพณีดั้งเดิมไว้ เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่ อีกสิ่งหนึ่งที่ดนตรีมีความสำคัญต่อประเพณีนั้นคือ เป็นการสร้างความสนุกสนานและผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า รวมไปถึงเป็นการคลายร้อนจากแสงแดด ดนตรีจึงมีบทบาทและเป็นตัวแปรสำคัญที่สำคัญในประเพณี คณะนพดลบันเทิงแตรวงจะแบ่งการบรรเลงออกเป็น 2 ช่วง ช่วงที่ 1 คือบรรเลงนำหน้าขบวนแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ไปตามถนนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำบางขาม เส้นทางถนนสายบางกา - บ้านหมี่ สิ้นสุดปลายทางที่บริเวณสนามหน้าโรงเรียนวัดห้องคู้บรรเลงทั้งขาไปและขากลับ ช่วงที่ 2 คือบรรเลงวนรอบพระวิหาร จำนวน 3 รอบ

2.4 บทเพลงที่ใช้

บทเพลงที่ใช้ในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ แต่เดิมในอดีตไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามีบทเพลงที่ใช้ในประเพณีหรือไม่ มีเพียงคำบอกเล่าต่อๆ กันมาว่าในอดีต มีการแห่ทางน้ำซึ่งมีชาวบ้านนำเรือมารวมขบวนจำนวนมาก มีการร้องรำทำเพลง มีเพลงเรือ เพลงฉ่อย ในส่วนของท้ายขบวนมีเรือเอี้ยมจิ้นของทางวัดบรรทุกวงมโหรี ปี่พาทย์ และแตรวง ปัจจุบันประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ คงเหลือไว้ซึ่งการแห่ทางบกโดยใช้ดนตรีประกอบการแห่ประเภท วงแตรวง ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาดนตรีประกอบการแห่ในครั้งนี้มีแตรวงจำนวน 1 วง ได้แก่แตรวงคณะนพดลบันเทิง บทเพลงที่แตรวงคณะนพดลบันเทิงใช้บรรเลงในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ ใช้รูปแบบการบรรเลงในลักษณะของการแห่ บทเพลงส่วนใหญ่เน้นจังหวะสนุกสนาน โดยมีการผสมผสานกันระหว่างบทเพลงลูกทุ่งและบทเพลงสตริงส์ปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกัน เนื้อเพลงที่แตรวงคณะนพดลบันเทิงใช้ในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ มีด้วยกันทั้งหมด 51 เพลง บทเพลงส่วนใหญ่เน้นจังหวะสนุกสนาน บทเพลงทั้งหมดจะบันทึกเป็นโน้ตสากล โดยเปรียบเทียบกับระดับเสียงมาตรฐานสากลหรือให้ใกล้เคียงมากที่สุด และใช้กุญแจซอล (G Clef) เป็นกุญแจประจำหลักในการบันทึก

อภิปรายผล

ประเพณีแห่งพระศรีอารียเมตไตรย์จัดขึ้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีให้คงอยู่คู่กับชุมชน สร้างความรักความสามัคคีให้แก่คนในชุมชน ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นที่แพร่หลาย ร่วมกันสร้างเอกภาพประจำท้องถิ่นให้คงอยู่และเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป เป็นประเพณีที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นประเพณีที่หาชมได้ยาก เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวลพบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิษญู รัศมิภุติ (2536) ได้กล่าวไว้ว่า ในแต่ละภาคของประเทศไทยมีประเพณีอยู่เป็นจำนวนมาก ประเพณีแต่ละอย่างจะมีลักษณะที่กล่าวถึงความเป็นมาที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ตลอดจนความสัมพันธ์กันของผู้คนในชุมชน ประเพณีบางอย่างในช่วงเวลาหนึ่งได้รับการยอมรับปฏิบัติแต่อีกช่วงเวลาหนึ่งต่อมาไม่ได้รับการยอมรับประเพณีนั้นอาจสูญหายไป ขณะเดียวกัน ประเพณีที่ยังคงอยู่ก็มีการปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติไปตามกาลเวลา

วงดนตรีที่ใช้ในประเพณีแห่งพระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ จังหวัดลพบุรี จึงปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของสังคม โดยปัจจุบันเป็นวงดนตรีในรูปแบบของบรรเลงฆ้องวงบ้าน ซึ่งให้เห็นว่าดนตรีมีอิทธิพลต่อประเพณีเป็นส่วนสำคัญที่เติมเต็มให้ประเพณีนั้นสมบูรณ์ เป็นการรักษาขนบธรรมเนียมตามรูปแบบประเพณีดั้งเดิม เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่ อีกสิ่งหนึ่งที่ดนตรีมีความสำคัญต่อประเพณีนั้นคือการสร้างความสนุกสนานและผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า เนื่องจากมีระยะทางในการแห่ประมาณ 14 กิโลเมตรดนตรีจึงมีบทบาทและเป็นตัวแปรสำคัญที่สำคัญในประเพณีแห่งพระศรีอารียเมตไตรย์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวงดนตรีในประเพณีแห่งพระศรีอารียเมตไตรย์ วัดไผ่ อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สามารถศึกษาประวัติความเป็นมาและประเพณีแห่งพระศรีอารียเมตไตรย์ รวมไปถึงวงดนตรีในประเพณีแห่งพระศรีอารียเมตไตรย์ ในสถานที่อื่นๆ ที่มีการแห่ในลักษณะคล้ายคลึงกัน
2. ในด้านดนตรีสามารถทำวิจัยเพิ่มเติมในส่วนของวงดนตรีที่ไม่ได้อยู่ในขบวนแห่
3. สามารถทำงานวิจัยในรูปแบบของวัฒนธรรมได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2542). *ลพบุรีธานีแห่งอารยธรรม*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2536). *การขับร้องเพลงไทย*. กรุงเทพฯ : อมรรการพิมพ์.
- กฤษดา นิยมทอง. (2550). *แตรวงพื้นบ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (ไทยคดีศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. ถ่ายเอกสาร.
- จิระ สัตตะพันธ์ศรี. (2549). *แตรวงชาวบ้าน กรณีศึกษาแตรวงคณะสุนิศา บ้านท่ามะขาม ตำบลดอนทราย อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (ดนตรีชาติพันธุ์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ชัย ปิฎกัธต์. (2542). *สารานุกรมไทยวัฒนธรรมไทยภาคกลาง เล่ม 5. มุลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์*. กรุงเทพฯ: สยามเพรส แมนเนจเม้นท์.
- เทศบาลท่าม่วง (2548). *เรื่องเล่าชาวบางคู ลพบุรี*: เกษมการพิมพ์
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2530). *เครื่องดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ปรีชา ออกกิจวัตร. (2548). *แตรวงชาวบ้าน : กรณีศึกษาความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของแตรวงในจังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (มนุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2539). *ดนตรีวิจักษ์ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทยเพื่อความชื่นชม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สยามสมัย.
- มนตรี ตราโมท. (2538). *ดุริยสาส์น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พิมพ์พระราชทาน ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายมนตรี ตราโมท*. วิไลเลขา ถาวรธนสารและคนอื่นๆ. (2531). *พื้นฐานวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรีศักดิ์ วลลิโถม : และคนอื่นๆ. (2535). *ดนตรีและนาฏศิลป์กับเศรษฐกิจสังคมสยาม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธนาคารกรุงเทพจำกัด.
- สุกรี เจริญสุข. (2539). *แตร์และแตรวงของชาวสยาม*. กรุงเทพฯ: ด็อกเตอร์แซ็คการพิมพ์.
- สุธี ชำนาญสุธา. (2545). *แตรวงชาวบ้าน : กรณีศึกษาแตรวงในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
- สุดแดน สุขเกษม. (2542). *แตรวงชาวบ้านกับการรับใช้สังคม : กรณีศึกษาคณะถนนอมศิลป์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

สุนนมาลย์ นิมนต์พันธ์. (2524). *เอกสารประกอบการอนิชาดุริย 101 : ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ:

ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา.

สุวิชัย รัชมิภูติ. (2536). *ประเพณีชักพระ*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

อมรา พงศาพิชญ์. (2534). *วัฒนธรรม-ศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

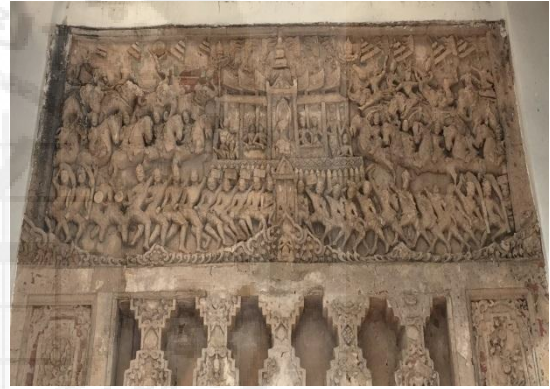

ภาคผนวก ก

ประมวลภาพงานประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์

ภาคผนวก ข

ประมวลภาพวงดนตรีในประเพณีแห่พระศรีอารียเมตไตรย์

